

Szerkesztőség:

Rimaszombat Koháry-utca 21. szám. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés

téyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja:

Egész évre . . . 8 korona.
Fél évre . . . 4 korona.
Negyedévre . . . 2 korona.

GÖMÖR-KISHONT**VÁRMEGYEI KÖZLÖNY.****MEGJELENIK HETENKINT EGYSZER: CSÜTÖRTÖKÖN.****Felelős szerkesztő: Dr. DIENES GYULA.****Kiadó-hivatal:**

Rimaszombat, Pokorági-utca 1. szám a. a könyvnyomdában — Ide intézendők a kiadó hivatali előrefizetés, hirdetés, nyilttér és egyéb felszólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petisors térfogata 12 fillér.
Többszöri hirdetésnél árkedezmény.

Nyilttér:

Egy sor 40 fillér.

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont“ kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal, az előfizetés legzélszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető. — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

A Tompa-szobor leleplezése.

Gömör megye nagy fiának örök emléke most már nemcsak képzeletben, hanem valóságban is látható.

Az a magasztos ünnepély, melynek keretében az ércalakról lehullt a lepel, méltó volt ugy magához a költőhöz mint Rimaszombat város és Gömörvármegye lelkes közönségéhez.

Az egész ország szíve dobbant meg e nagy napon Rimaszombatban, a hová ide sereglettek a különböző irodalmi társaságoknak: az Akadémiának és a Kisfaludy-társaságnak kiküldötteiként költők, tudósok, az írói világ kitünőségei, a napi sajtó kiváló munkásai, egyházak és iskolák hivatalos képviselői, Tompának még élő személyes tisztelői és rokonai stb., a kik együtt ünnepeltek városunk és vármegyénk legelőkelőbb közönségével és hódoltak a *Holló Barnabás* remek alkotása előtt a költő emlékének s egyuttal a szobrot létrehozó művész zsenijének is.

Szóval Tompa Mihály szobrának leleplezése pár napra országos jelentőségű eseménynyé fejlődött, noha a vármegye és a város szerényen, csak a saját házi ünnepélyének kívánta azt tekinteni.

Köszönet és hála mindazoknak a résztvevőknek, különösen pedig az irodalom és fővárosi sajtó képviselőinek, a kik eljöttek fényét emelni ennek az ünnepélynek, melynek lefolyásáról tudósítónk a következő részleteket gyűjtötték össze:

A leleplezés ünnepélye előtt — mint már említettük — a kaszinó helyiségében kedélyes ismerkedési estély volt, melyen a püspök kivételével valamennyi vendég megjelent, s a társaság nagy része kedélyes beszélgetés közben éjféljáig együtt maradt.

TÁRCZA.**Tompa szobránál.**

(Rimaszombat, 1902. június 4.)

A vándor ime! kit szívünk ohajta,
Szülőföldjére visszaérkezett;
Siet hozzá a föld kicsinyje, nagyja,
S örömpesze nyujt felé kezét:
„Isten hozott testvérünk, — büszkeségünk!
Oh csakhogy itt vagy! többé el se hagyj!
Régi lánggal fogadd ma is hűségünk;
Most már örökre a mienk maradj.“

Örökre itt! a hol bölesője rengett
Jámbor szegénység ápoló kezén,
Hol rá az első napsugár derengett
Búsán, az élet kezdő reggelén.
De a múzsa látatlanul, kegyelve
Csókolva meg az alvó csecsemőt
S pólyáiból az ég felé emelve,
Egy szebb világnak eljegyezte őt.

Szárnyat kapott, hogy majd magasra szálljon,
Reptse a teremő képzelet
S egy lant komoly zengésében találjon
Örök kincsét muló javak helyett.
S míg önszívét bú, gond emésztí, dulja
S nem lel sebére balzsamot sehol:
Nemzetének legyen vigasztalója,
Midőn az vérzik, szinte haldokol.

Oh! emlékszünk a gyászos zord időre,
Dicső napunk után, mely ránk borult:
Ó volt fájdalomk hű tolmácsa, őre,
Dalától lelkünk meg-megittasult,
Éreztük lantja bűbájos hatalmát,
Bennünket az kies vidékre vitt
S láttatta könnyeik gyász fátyolán át
Reménységünk szivárvány-szineit.

Midőn a sors, vagy a bosszús igazság
Letörte rólunk a bilincseket

Másnap 4-én olyan élénkség volt kis városunkban, amelyet régóta nem láttunk. A Balogvölgy: Hanva, Lénártfala, Csiz, Beje stb. stb. lakosságát a kocsik hosszú sora szállította be városunkba, s a Tompa-tér már reggel 8 órakor egy nagyvárosi gyülekező hely érdekelt képét nyújtotta. Kilencz óra után kivonult a tüzoltóság, a főgymnáziumi ifjúság, a kurinzei földmives iskola ifjúsága, Hanva, Csiz és Lénártfala száztagu küldöttsége nemzeti színű lobogó alatt.

Csakhamar ezután megteltek a teret környező épületek ablakai, s a mintegy 5—600 emberre épített két tribün ülőhelyein szép hölgyközönség foglalta el a padokat. A megyei székház nagytermét megtöltötte a nagy közönség, s mely aztán a meghívott vendégekkel együtt kivonult s a kordonon belül levő emelvényen a vendégek, szónokok és a sajtó képviselői elfoglalták helyüket. Ezt megelőzőleg már megérkezett és az emelvényen gyönyörű zászlója alá sorakozott jeles karnagyával *Váry Jánossal* élén a rimaszombati koszorú dalárda, melynek működése az ünnepély egyik kimagasló mozzanata volt.

Mikor délelőtt 10 órakor az ezrekre menő óriási közönség a teret megszállotta s az emelvényeken is elfoglalták a helyeket — egy gyönyörű — festői kép tárult a nézők elé, s a hivatásos és amateur fotografusoknak — voltak vagy 10—15-en — igen halás jelenet mutatkozott a megörökítésre. Az ügyes Reif Emil és Stelkovits István fel is használták a kedvező alkalmat s csináltak szép felvételeket, melyekben már a banketten gyönyörködött a közönség.

A szónokok és vendégek részére fentartott emelvény különösen szép látványt nyújtott. Dismagyarban voltak: *Hámos László* főispán, *Kun Bertalan* evang. református püspök, *Bornemisza László* alispán, *Kubinyi Géza* országgyűlési képviselő, *Lukács Géza* vármegyei főjegyző, *Farkas Zoltán* földbirtokos. Körülöttük foglaltak helyet: az *Akadémia*, a *Kisfaludy-Társaság*, a *ref. papság*, a *sárospataki* főiskola, a *budapesti újságírók egylete*, az „*Otthon*“ írók és hírlapírók köre stb. stb. küldöttei.

Ezek mellett foglaltak helyet vármegyénk notabilitásai közül számosan, többek közt: *Gömör János*, *Fáy*

S felhőiből kivillant a szabadság
S dult romjainkra fényugárt vetett:
A hervadó költő rejtett magányban
Nemzetével együtt örült, remélt,
És honszerelme végső lobbanásban
Sóhajtva zengte hatyú-énekét.

Melynek talajából eredt, a néphez
Szerelmével örökké hű maradt,
Attól vett színt, erőt költészetéhez.
Egyszerűségben tündér-szálakat.
Az érdes népi nyelv szebb hangot ölte
S nemesült a mint énekét szövé:
Két lángszavú dalnok-társal karöltve
Irta nevét a csillagok közé.

A lant mellett kezében bibliája
Vezérül a vallás szövéténeke,
Világított a kérkedők útjára,
Hitét, reményt ébresztgetett vele:
„Ne csüggedezz! tekints bizvást az égre!
Ha itt gyötörnek, megpihensz amott!!
S kereste a bús szenvedők szívére
A gileádi édes balzsamot.“

S a természet oh! mily szeretve zárta
Keblére hön boruló gyermekét!
Előtte titkait híven kitérta,
Derítgette bánatja felleget.
Beszélgettek ott róla a virágok,
Bájos regéket suttogván neki,
Hogy mindazt, mit érzett, vagy sejte nálok
Ígézetes dalokban zengje ki.

Hogy sajkája a végső parthoz ért el,
S kimért sorsa már itt alant betölt:
A természet gondos, gyöngéd kezével
Boríta rá nyugalmas szemfödöt;
Porát együtt örzi azok porával,
Kikért úgy lángolt szíve és dala,
Az elmúlásnak csendben adva által,
Mi benne földi, mulandó vala.

De hű fiát, szűk sírja éjjelében
El nem feledte a kies Gömör:

Gyula, Hevessy Bertalan, Farkas Ábrahám, Máriássy Andor, báró Nyáry Sándor, Kubinyi Aladár, Molnár József, Kubinyi Andor, Mihalik Dezső, Baksay István kir. tanácsos, *Bodor István* főgymnasiumi igazgató, báró *Nyáry László, Szeman Endre* prépost, *Czinke István* evangélikus református lelkész, *Glauf Pál* főesperes; továbbá *Csik Dániel* püspöki titkár, *Révész Kálmán* kassai ev. ref. lelkész, *S. Szabó József* debreczeni tanár, *Szuhay Benedek* kápolnai lelkész, Rimaszombat, Nagy-Röcze, Dobsina, Jolsva polgármesterei, járásbeli főszolgabírák stb. stb. A háttérben szerényen visszavonulva a szobor jeles alkotója: *Holló Barnabás* szobrászművész.

Az elhelyezkedés után a dalárda művészi precizitással énekelte el a himnuszt, melyet levett kalappal, állva hallgatott meg a közönség. Majd *Bornemisza László* vármegyénk ékesszavu alispánja nyitotta meg a szép ünnepélyt következő remek beszéddel:

Tisztelt ünnepelő közönség!

Az évek sorára terjedő hazafias lelkes törekvésnek megvalósulása felett érzett örömtől áthatva, legszívélyesebben és igaz barátsággal üdvözlöm Gömör-Kishont t. e. vármegye és szabadalmas Rimaszombat város közönsége nevében — kedves vendégeinket és mindazokat, kik a kegyeletteljes megemlékezés, ezen magasztos ünnepélyén megjelenni kegyesek voltak.

Az eszme, hogy Tompa Mihálynak a halhatatlan költőnek emléke, szülővárosában Rimaszombatban szobormű felállításával megörökíttessék, a sárospataki főiskolában tanuló vármegyebeli ifjak rajongó lelkében fogamzott meg. Majd szoboregyesületté alakulva, lelkük egész melegével buzgólkodtak az alap összegyűjtésében — de csak lassan haladhatott előre.

Gömör-Kishont t. e. vármegye közönsége hazánk ezredéves fennállásának megünneplése alkalmából tett hazafias alapítványai között, a Tompa-szobor felállítását adományával biztosítani kívánván, — kebeléből bizottságot küldött ki. A vármegye elhatározásához a Tompa-szobor egyesület is készséggel csatlakozván s e célra a már gyűjtött összeget is átadván, ez időtől kezdve, a megalakított vármegyei bizottság vezette — hazafias készséggel és buzgalommal a szobor ügyét a megvalósulás felé.

A szobormű megalkotásával vármegyénk közgyűlése *Holló Barnabás* ifju szobrászművészt, szintén vármegyénk

A nemzet szíve dobbant meg szívében,
Midőn emlékét így idézte föl.
Megállítá útjában egy időre
A gyorsan romboló enyészetet,
Hogy a költő eltűnt alakja tőle
Itt nyerjen ércben tartósb életet.

Itt van helyén az ő szerény alakja,
Hol élte folyt, borongott és kihalt,
Hol oly hévvel csüggött a múzsa rajta
S mindég héven lehel az ajkára dalt.
Nem vágyik a főváros légkörébe
Ott hallgató szobor barátához;
Jobb itt neki, hol neha majd elébe
Friss koszorút hű testvér népe hoz.

Sőt jer tavasz! virágid seregével
Óvezd őt és illatozod körül;
Tán lelke itt lebeg még ihletével
S szemléletben maga is elmerül,
Földi öröm csepejével egyesíti
A túlvilág rejtelmes gyönyörét.
S annak csodás összhangjába vegyíti
Dicsőült ajka csengő énekét.

Alátekint hideg némán, nyugodtan . . .
Lábainál az idők árja forr,
Siet kiméletlen hulláma gyorsan
S a mit talál útjában, elsodor.
De a szellem, mely őt egykor hevíté,
Biztos szárnyon leng az idők felett,
Magvait a nemzet szívébe hinté
S folytatja a tevékeny életet.

A honti küzdelem lelkes bajában
S kétségéi közt nem hagy bennünket el.
Három színű zászlónk szolgálatában
Velünk együtt remél, küzd, ünnepel.
Bár hamvait sötétlő kriptá zárja;
Az ég felette nyájasan derül
S érc alakját a költő glóriája
Örök fényvel ragyogja itt körül.

Lévay József.

szülöttjét bizta meg, ki feladatát teljes művészi önértel-
tel teljesítvén, a szobormű immár teljesen készen előt-
tünk áll s ez által vármegyénk közönségének elhatáro-
zásának vezérlő azon hazafias törekvése: hogy szeretve
tisztelt nagy fiának Tompa Mihálynak, hazánk koszorús
költőjének emléket szülővárosában, — halálának és kegye-
letének külső kifejezésül megörökítse — megvalósulást
nyert.

Teljes tudatában vagyunk annak, hogy habár vár-
megyénk nagy fia, születése, élethivatása, a személyes
barátságok érzelmei által, vármegyénk bensőbb kötelé-
kébe tartozott is és fiúi szeretetének melegével eltelt
szíve, lelke, a „szép Sajó völgy nyájas nyílt arczához“
vonzódott is leginkább, mint költő: az egész nemzeté;
ihletett lelkének megnyilatkozásai, örökbecsű költői al-
kotásai, az egész magyar nemzetnek közkincsét képezik.

Személye irányában a legbensőbb szeretet és őszinte
tisztelt az egész nemzet közérzetében találván ki-
apadhatlan tisztá forrását, a hálás elismerésnek és kegye-
letes megemlékezésnek ápolása, megőrzése és annak ki-
nyilatkoztatása is — a nemzet nagyjainak sorában, a
fővárosban emelendő méltó szobormű által — az egész
magyar nemzetet ilteti meg.

Költői lelkének megnyilatkozása, örökbecsű alkotá-
sainak minden sora, szívének minden dobbanása, öröme
és mélyes fájdalma egyaránt hazafiai érzületében
találta eredetét.

Igazán szerette a hazát.

Örökre kitörülhetlenül van bevésve minden igaz
magyar lelkébe: hogy a nemzeti mélyes gyász nehéz
napjaiban, midőn csüggedés és kétségbeesés fogta el
a mély bánattól vérző honfiai kebleket, midőn pusztulás
és romlás borította el az egész országot, midőn még
a sóhaj is csak elfojtva találhatta meg útját, midőn,
mint a költő mondja — „sokra sir, sokra vak börtön
borul, kik élünk, járunk busan szótlannul“ — a virág-
regék hallhatatlan költőjének, ihletett lelkéből pattant ki
az isteni szikra, mely a kis falu egyszerű paplakának
csendes magányából kiindulva, mint vezérlő szövének
világított be a rémes éjszakába, elemi erővel haladott
széles e hazában, megtalálta a helyes ösvényt a honfi
szívekhez, s a hitbeli meggyőződés erejével vigasztalást
és reményt nyújtva, látnoki erővel biztatólag hirdette a
nemzeti ébredés virradatának eljövételt!

Azonban a költő vigasztaló, remek alkotásai nem-
csak reménységgel töltötték el a honfikebleket, hanem
személye iránt is felkeltették a lelkesedésnek, szeretetnek
és hálának megérdemelt igaz érzetét.

A fent előadott körülmények tudatában ezen szo-
bormű felállításának elhatározásánál és kivitelénél, gon-
dosan elkerülni kívántuk azon gyöngéd érzelmi szalak-
nak még csak érintését is, melyek a költő emlékét, a
magyar nemzethez s az ország szívéhez: a főváros-
hoz, a legtisztább hála érzetéből fakadó kötelékkel fűzik.

Ezen tekintetből szobrnk felemeléséhez szükséges
anyag eszközök megnyerésénél, bekívántuk tartani vár-
megyénk területi határait s csak a vármegye közönsé-
gének és birtokosainak áldozatkészségét vettük igénybe.

A szobornak vármegyei jellegét óhajtottuk ezen
ünneplés alkalommal is kifejezésre juttatni. Épen ezen
okból vármegyénk egész közönségének körében, azokat
óhajtottuk elsősorban legszívesebben tisztelhetni, kik
egyenileg az ő szívéhez, benső barátságos összekötés-
nél fogva oly közel állottak, valamint azon intézmények
és testületek képviselőit, kik irányában a boldogult oly
bensőségteljes érzülettel viseltetett.

Méltán elmondhatjuk tehát ezen előzmények után,
hogy ezen szobornak Gömör s Kishontvármegye egész
közönsége, tisztelének igaz érzetéből eredő hálás kegye-
letének megnyilatkozásaként önjerejéből emelte.

Most már ezen érzelmektől áthatva — járuljunk a
szobor elé, hulljon le a lepel, — tekintünk méltóság-
teljes, nyugodt, szelid alakjára, egészítsük ki emlékeinket
kedves vonásaival s midőn ekként először fordulok a már
leleplezett szobor felé: Gömör s Kishont t. e. vármegye
közönségének nevében és megbízásából, hálánk és kegye-
letes megemlékezésünk őszinte jeléül, az ő kedves virá-
gaiból font koszorút helyezem le annak talpatára; azon
őszinte szívből fakadó kívánság kíséretében:

Legyen emléke áldott és híven megőrzött körünk-
ben, e szobor felett virasszon a gondviselés kegyelme,
hogy nemzedékről nemzedékre hirdesse: költői láng-
lelkének örökbecsű művei által szerzett — soha el nem
muló érdemeit!

Beszéde közben lehullott a lepel s a közönség gyö-
nyörködött a szép szoborban, mely Tompa Mihályt álló
helyzetben, elmerengve ábrázolja, jobb kezét mellén nyug-
tatja, leeresztett bal kezében mezei vadvirágokat tart.
Melléte egy sziklán nyitott könyv.

Az alispán lendületteljes beszéde után az ünnepi
szónok Dr. Veres Samu főgimnáziumuk jeles tanára
mondotta el nagy figyelem mellett eddigi számos ünnepi
beszéde között talán a legszebbet, mely így hangzik:

Tisztelt ünneplő közönség!

Költőt csak költő, művészt csak művész ítélhet meg
helyesen — ez igazságból kifolyólag érzem sulyát annak
feladatnak, mely előttem áll akkor, mikor nemzeti iro-
dalomunk egyik legnagyobb szellemű alakjának ércszobrára
előtt állva meg akarom gyujtani azt a lelki szövéteket,
melynek fényénél ez a minden szépért és nemesért lel-
kesedő ünneplő közönség az érzébe fagyott alakban is
megláthatja az örökké élő Tompát.

Ezelőtt 19 esztendővel gyult lángra néhány nemes
gondolkodású ifjú lelkében az az eszme, hogy a hazafias
órák és virágregék nagynevű költőjének szülővárosában,
Rimaszombatban szobrot emeljen. E terv ép oly merész
volt, mint a gyermek Nagy Sándornak álma, ki még ki
sem került nevelőjének kezei alól, máris a világ feletti
uralmat forgatá elméjében. Egy alig ismert világot: a
nemzeti elismerés világát akarta meghódítani az a né-
hány diák. Kereste a szívet s kereste abban a hálát az
iránt a férfit iránt, kinek hazát-mentő érdemeiről a fé-
nyes jövőző illúsió között élő nemzet szabad lélekzet-
vételének első mámorában megfeledezett.

Es ez a merész álmú ifjúság megtalálta azt, a mit
keresett, — megtalálta azt a szívet — Gömör-
megyében.

Ez a város örök büszkeségének tartja azt, hogy
nemzeti költészetünk nagy triászának egyik alakját a
rimaszombati református egyház papja írta be az örök

élet könyvébe. Es ez a gömörvármegyei társadalom, ha
multjának fényére, dicsőségére fog hivatkozni, soha sem
fogja elfelejteni azt, hogy a bejei, keleméri és hanvai
parochiák felett egykor a magyar nemzeti geniusz vakító
fényességben ragyogott.

Es ez a közönség, melynek szívében ma az egész
magyar nemzet érzésvilága lüktet, a megnyugvás érzet-
vel tekint ez ércalakra, mert abban nemcsak vágyainak
teljesülését, hanem erkölcsi kötelességének egy magára
vállalt nemzeti adósságnak lerovását is látja.

Ha mégis valaki ma azt kérdezné tőlünk, hogy
minő motívumok voltak azok, melyek a Tompa iránt
való hála és elismerés ez impozáns megnyilatkozására
ösztönözték szíveinket: csak azt az egy feleletet adhat-
juk rá, hogy a költői művészet elragadó hatalma. Én
hiszem, hogy Áron szavára a delfinek megszelidültek,
hogy Orpheus lantjával az alvilág isteneit az örök tör-
vény megszégére esábitá — és tudom, hogy a kis-
ázsiai vak koldus, az athenai sánta iskolamester nevét
immár harmadfélezer esztendő őrzí soha el nem halvá-
nyuló fényességben! Tudom, hogy egy Dante és Petrarca
az első fény sugarak, melyek a középkori sötétségen át-
világoltak; tudom, hogy a Rouge de Lisle herzi dala a
zsarnokság lánczait tördelte szét s Petőfi gigásszá tette
e maroknyi nemzetet, hogy haladásának útjából félre
lökje a Goliáthokat! Es azt is tudjuk, érezzük mindnyá-
ján, hogy ez a hatalom van a Tompa költészetében is,
ki nem teremtett ugyan új korszakot, a kor hangulata
által felizgatott kedélyeket nem kergette a sorsfordulat
döntő lépéséig, de akkor, mikor a halálra vált betegnek
aether injekciókat kellett adni, hogy életét megnyujtsák:
az ő költészete volt az, mely az életerőt fenntartá e nem-
zetben s ezáltal rászolgált a halhatatlanságra.

Ezt hálálta meg Gömör-
megye közönsége akkor,
mikor a nemzeti adósságot magára vállalta s a nemzeti
fájdalom nagy orvosának honoráriumaként nevét az örök
élet táblájára, szívébe írta föl. De a mi szemeinken ma
nemcsak a tisztelének és elismerésnek szemüvege van,
hanem a szeretetnek is, mert Tompa a vérünk-
ből fakadt vér, a lelkünk-
ből szakadt lélek. Nekünk nem az a fény-
lő szíllag, mely a nemzeti dicsőség egén egyformán szórja
sugárát Dévénytől Orsovaig, közöttünk az a viszony van,
mely az édes anya és gyermeke közötti kapcsolatot teszi
annyira édes, annyira bensősé-
gű!

Igaz ugyan, hogy e kritikai irodalomtörténet soha
meg nem változatható alapelvek szerint mérlegeli a szel-
lemi nagyságokat s ezen alapelvek alkalmazásával helyezi
őket arra a színvonalra, mely méltán megilleti. Nekünk
azonban jogunk van egy kis elfogultságra is. Hiszen a
költő, kinek dalait a Rima és Sajó völgyén lakó magyar
nép énekelte, ki a mohós váromladedokról, az illatos rét
ezer virágairól édes, bús regéket mond, itt élt miközöt-
tünk, apánk látták, ismerték, beszéltek vele, mint jó ismer-
őssel, mint jó barátal, mint lelkipástral s akkor
talán nem is gondoltak arra, hogy minő lelki fényesség
lakozik abban az egyszerűnek látszó bibliás kebelben!

De ha a személyes ismeretség és barátság nem
adna jogozimot az elfogultságra azon optikai törvénynél
fogva, mely azt tanítja, hogy még a kicsiny falucska
tornya is sokkal magasabbnak látszik a közvetlen közel-
ben, mint a távoli láthatár peremén feltűnedező Czimbo-
rasszo: mindenki méltányolhatja bennünk az elfogultsá-
got, a ki tudja azt is, hogy a rimaszombati eszmadia
fiát, a mi Tompánkat, Erdélyi János, Szász Károly, Lé-
vay József, Beöthy Zsolt, egyszóval szellemi fejlődésünk-
nek leghivatottabb buvárlói ugyanazon zsinórmértékkel
méri, a melylyel a legnagyobbakat, s e három név:
Tompá, Petőfi, Arany, mint a népies alapokon nyugvó
nemzeti műköltészet koronái, ép oly elváthatlanul men-
tek át a köztudatba, mint a keresztény hívő lelkébe a
szentháromság.

*

Ezután szónok elmondja Tompa életrajzának és
költői fejlődésének főbb mozzanatait a schwechati ütkö-
zetig, majd így folytatja:

Azonban a szabadságharc sikerében nem bizó költő
a schwechati szerenestlenség teljesen lehagolta;
melancholiára hajló lelke elvesztette horgonyát: nem re-
mélte, hogy a nemzet az örvényből kikapaszkozhatnék.
Költői fejlődésének sajátos jellemvonása, hogy szabad-
ságharcunknak gyors egymásutánban váltakozó momen-
tumai lantját nem bírták megszólaltatni. Mig a honvé-
deink diadalaikkal a világot bámulatba ejtették, mig a
herózi korszak Tyrtaeusai, Petőfi és Sárosi Gyula, ugy-
szólván képes lélekkel futják herzi riadókat: ő mint a
lelki békeség őriző pástora, a bejei — s 1849 elejétől
kezde a keleméri templomokban hirdette az Isten igé-
jét — s kereste a finom, gyöngéd lelket, mely az ő
mélázó szívvilágát megértse, gondolkodását, eszményeit
felfogja és ezt az ideális lelket meg is találta Zsoldos
Emiliában, a runyai Zsoldos család egyik gyöngéd lelkü
s eszményi gondolkodású nő tagjában, ki miután 1849
május 1-én felesége lett, halála napjáig igazi őrangyala
volt.

De mig Tompa a szerelem első évének boldogsá-
gában tölté napjait, a szabadságharcz nagyszerű színjá-
tékában beállott a sorsfordulat, az oroszlan hálóba került
... üldözői reá rohantak, tagjait megkötözték s torkába
akarták fojtani a lélekzetet is. A szabadság lázas álma
véget ért s az aradi vérméző Golgothája lett a nemzet-
nek, mely részint a verpadon, részint az emigrációban
elvesztvén vezéreit, egy hoszut lihegő lelketlen hatalom
mortaléka lett.

Erre a tragoedia ötödik felvonása következett: a
megoldás, a költői igazságszolgáltatás, a kibékülés, a
lelki megnyugvás.

Igazságszolgáltatás? ...

Itt a kézzelfogható különbség a való és költészet
között. A velencei mór, kit a zöldszemű szörny gyilkos
ságra kerget, bűnt követ el, tehát lakolnia kell. Bánk
megöli Gertrudot, mert ennek eselszövénye aljas büntár-
gyává süllyeszti Melindát, de bünhődése indokolt a szem-
ünk előtt elkövetett gyilkosság által. Kund Abigél vér-
ese-sikongással örülten rohan el jegyese tetemétől, kit az
ő büszke húsága üldöztött a halálba! Mindezekben meg-
nyugsunk, mert a költő gondolatában az igazságszolgá-
latás megegyezik az erkölcsi világrénddel, az eszme ab-
ban a pillanatban, melyben hőse elbakik, diadalra jut s
a mi felizgatott lelkünkben is helyre áll az egyensúly.

A forradalom nagy tragoediájának 5-ik felvonása
azonban nem részesült ily költői megoldásban. A hősök-

kel együtt elbukott a haza szabadsága is s a függöny
legördülése a szemlélőben nem ébresztette föl a meg-
nyugvás érzetét ...!

Hiszen azoknak büntetése, kiknek csak egy bűnök
volt: az erény — oly rettentő vala, minőt csak egy
multja hagyományaihoz mereven ragaszkodó reactio gon-
dolhatott ki, melyben az igazságszolgáltatás nem volt
költői lélek szüleménye.

A nemzet vezérei részint elvérzettek, részint buj-
dosói lettek a nagy világnak. De az itthon maradtakra
is szomorú sors várt. Idegenek lepték el az országot,
kérlelhetlen szigorral hajta végre a lelketlen hatalom
kemény parancsait; a kénkedés, árulkodás napirenden
volt; nem eshetett meg egy vidám kedélyű szüret, név-
estély vagy keresztelő, anélkül, hogy azon a féltékeny
hatalom őrei meg ne jelentek volna, nehogy valaki po-
harat őrítsen a haza jobb jövőjére s „magát az elnyo-
mott magyarnak még kisírni sem volt szabad! ...“

Valami tetszhalott-szerű zsidóság szállotta meg a
nemzetet, mely végzetes következetességgel súlydnt
mindig lejjebb a végromlás lejtőin — és e süllyedés vesze-
delmesebb vala a háború kegyetlenségénél, mert ki le-
hetett számítani a perezeket is, a meddig még élni fog
a szabadság reménye a megtépett honfi keblekben. Mert
a mi még fönarthatta volna a nemzetet: a magyar
nyelv is szűkebb határok közé szorult s a szigorú cen-
sura miatt írónk még a költészet országába sem mertek
kalandozni.

E lesújtó állapotban egy bátorító hang repült végig
Magyarország rónáin és halmain:

„Fiaim, csak énekeljétek ...!“

S e hangot megérté a nemzet.

Tompá, ki keleméri magányában szenvedett a szen-
vedőkkel, a veszély pillanatában lantot vett kezébe s meg-
kezdé azt a szerepet, melyet a végzet, valahányszor a
haza veszélyben forgott, mindig a költőkre rött, hogy a
reményvesztett, csüggedő lelkeket orvosolják. A felesége
iránt való szerelmi mámor nem szállott ugyan el szívé-
ből soha, de melléje férközött egy másik, talán sokkal
hatalmasabb érzelem: a szenvedő haza mámoros sze-
relme! Mig Petőfi, e csodálatos szellemű, magas röptű
lélek a költészet legmagasabb régióiból szórta menyköveit:
addig ő hallgatott, türt és remélt. De midőn Petőfi lantja
egy villámsapásra össztört, mikor jóformán minden ajak
elnémult, mely egykor a magyar nemzetet dicső tettek-
re bátorítá; mikor nemzetünk életerét a rásúlyosodó erő-
szak a végkimerülésig lankasztá el: lágyabb zengésű,
mély érzelmű lantjával, szelid, de bátran kiejtett szavá-
val ébresztgeti a nemzetet, hogy bármi uton adjon jelt
magáról; biztatja az elnémult költőket, hogy ha e mult
is, ha többé vissza nem jó a vig ének, a régi kedv;
legyen daluk fájdalmas, merengő csak énekeljenek! mert
a főczél: a nyelvet dodelgetni, ápolni, mely ha él, akkor
meg van mentve a haza is.

Tompá mint költő, e téren volt legnagyobb.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

E mai nap a költő apotheosisa. Az a lelki szövé-
nek, mely e szobor előtt világít, a nagy férfit abban
a pillanatban mutatja be, a melyben őt a nemzet is leg-
nyagobbnak látta, mikor csak úgy várta, leste a szót
profétái ajkairól, melylyel a csüggedőket vigasztalta, a
a kétségbeesetteknek reményt nyújtott, hogy megvirrad
még valaha. „A madár fiaihoz,“ „A gölyához,“ „Levél
egy kibujdosott barátom után,“ „Ikárus“ mindmegannyi
balzsamesepjei a nemzeti fájdalomnak, melynek hatása
alatt a nagy beteg föléledt. Petőfi az alvó nemzetet ál-
litotta talpra, Tompa a beteget gyógyította meg — és e
missió jutalma a halhatatlanság! ...

Szövéteknem sugárai immár nem kísérik tovább a
költő életét, hiszen e szövéteknem hivatása nem lehet több
annál, mint az, hogy a megfeledezés fátyolán áttörő
világosság mellett bemutassa egy igazi nemzeti nagyság
körvonalait. E nagyság méltó kiegészítő részét képezik
azok a remek költői alkotások, melyek az ő égbé tő-
rő Istenhez emelték: szerelmi dalai, elegiái, népregei,
mondái s különösen virágregéi, a symbolikus költészet-
nek e csodálatos szépségű alkotásai — és mindezeknek
koronájaként ihletett lelkének legfenségesebb megnyilat-
kozása, az „Olajág“ oly fényes szövéteket igényelnek,
melynek fénye mellett a műveiben örökké élő költő a
nemzet emlékezetében is örök világossággal ragyogjon.
és én hiszem, hogy ezt a szövéteket is meg fogják egy-
kor gyujtani a magyar szellemi élet hivatott buvárlói.

Mert bármennyire büszkélkedünk azzal, hogy Tom-
pát magunkénak valljuk: sokkal büszkébbek lehetünk
arra, hogy a nagy költő, kinek ércalakjához ezentul a
kegyelet ide fog vándorolni, nemcsak Rimaszombaté, nem-
csak Gömör-
megyeé, — hanem az egész magyar nemzeté!

A lecsendesült éljenzés után Borsodvármegye nyu-
galmazott alispánja, Tompa kebelbarátja: Lévy József,
az aranytollú ősz költő szavaltá el remek szép költemé-
nyét, melyet mindvégig valóságos áhitattal hallgatott az
óriási közönség. A gyönyörű költeményt tárczarovatunk-
ban közöljük.

A költemény végső szavai után frenetikus tapsvihar
tört ki, melynek csillapultával Hámos László főispán lé-
pett elő, s Wlassits Gyula vallás- és közpöktatásügyi
miniszter üdvözlétét tolmácsolva, elismerését és köszönetét
fejeste ki az ünneplő közönség és mindazok előtt, kik a
Virágregék halhatatlan emlékü költője ércszobrának lé-
tesítéséhez járultak. A közöktatási kormány szintén ki
akarja venni részét az ünneplésből, s őt bizta meg azzal,
hogy a törvényhatóság és a város hazafias közönsége
előtt elismerését és üdvözlését tolmácsolja.

A miniszter a vármegye alispánjához a következő
levelet intézte:

Nagyságos Bornemisza László urnak, Gömör-Kishont-
vármegye alispánjának Rimaszombat.

Amidőn Gömör-Kishontvármegye közönsége hazánk
ezeréves fennállása ünnepének emlékezetére a vármegye
nagy fia, Tompa Mihály emléksobrának Rimaszombat-
ban való felállítását elhatározta, s a szobormű megalko-
tásával szintén a vármegye szülöttét, Holló Barnabás ifju
művészt bizta meg, e tettében a mult iránt való kegye-
letet a hazafiai érzés oly ifjonti lendülete és érett bölces-

Folytatás a mellékleten.

sége fűzi össze a jövő iránt való lelkes bizodalommal, aminőről az emlékében megtisztelt borongó lelkű nagy költő alig álmodhatott.

Örömmel értesülök a Nagyságod becses iratából, hogy a jól sikerült emlékmű éreztető, a leleplezésre készen áll.

Ha a leleplezés ünnepén személyesen meg nem is jelenhetek Rimaszombatban, melynek polgárai közé tartozni szerencsém nagyon, kérem Nagyságodat, legyen meggyőződve, s tolmácsolja tisztelt polgártársaim előtt is, hogy lélekben Önökkel vagyok.

Felkértem egyébként Gömör-Kishontvármegye főispánját, hogy a leleplezés kegyeletes ünnepén képviselőtemben is részt venni sziveskedjék.

Budapest, 1902. június hó 2-án. *Wlassits.*

A dalárda szólalt meg újra, s Tompa „Télen-nyáron pusztán az én lakásom“ kezdetű népdalát adta elő szépen, nagy tetszés mellett, mire a küldöttségek következtek.

A magyar tudományos akadémia nevében dr. *Négyessy* László lev. tag *Lévay* József rendes taggal együtt jelent meg, s *Négyessy* professzor, az ékesszólás hivatott mestere messze hallható, éreztető hangon mondotta el magasröptű szép beszédét:

Tisztelt ünneplő közönség!

Tompa Mihály tehát ismét közöttünk van, testi személye szerint. Az a föld, mely egykor szülte, ismét világra hozta, Ime előttünk áll a szeretetlen fogantatás érzésként. Az ő szelleme, a mely minduntalan átöltözött madárba és lepkebe, fába és virágba, kőbe és ércbe, hogy így jelentse nekünk a szív mysteriumait, ez a száz alakú szellem öltött ismét látható alakot, öltözött át ércbe, hogy beszéljen nekünk a természet élettelen országának nyelvén is öröklött eszmékről: szeretetről és szenvedésről, állhatatosságról és igazságságról, hitről és véghetetlen hazaszeretetről.

Mert ne mondjátok azt, hogy ez ércalak nem maga Tompa, hiszen a merev érczajk nem nyílik dalra, pedig Tompa költő volt, hogy a hideg érczajkban nem lakik szív, pedig Tompának mindenkiféle szíve volt, ő a szív költője volt, mint senki más. Ne mondjátok Tompa szívét örökre kihűltnek, Tompa ajkát örökre lezártak s ne idézzétek a történeti adatot évszám és nap szerint, a mikor elhunyt. Az ő szíve nincs a szoborban, de nem is porhad el a hamvai sírkertben. Ő a szívet még életében szétszórtta közöttünk: a mi szeretet, a mi erő, a mi vigasztalás volt benne, mind elajándékozta a nemzet tagjainak, magának alig tartott meg végső napjaira valamit. Dala is folyton hangzik és visszhangzik a nemzet lelkében, mint erőnek, bizalomnak és vigasztalásnak szózata. Ennek a honfitársak szívébe átszarmazott léleknek atomjai egyesültek és testesültek meg ime e szoborban. Ebben a metempsychosisban a szellem keresett magának alakot. Ott az alak s itt a szív, itt a dal a mi keblünkben. És ez együttvéve ismét Tompa Mihály. Tompa él s ez az alak beszél, mert van a ki érti szótát: egy nemzet érti azt!

Ennek az élő Tompának hozzuk ime el a Magyar Tudományos Akadémia koszoruját s letesszük azt az ércalak lábához nemzeti kegyeletünk jeléül, a költő dicsőségére.

Első koszoruját az Akadémia akkor nyújtotta Tompának, m kor 1858-ban a nemzeti gyász idején a nemzetet vigasztaló nagy költőt tagjai sorába emelte, — második koszoruját akkor, midőn 1868-ban nagy jutalommal vizsgáltta meg a haldokló nagy költőt; a harmadikat ime most teszi le szobra előtt. Az akadémia, mely egykor a szenvedő nemzet kórágányánál együtt virasztott a költővel s melynek hajlékát, mint egykor Thebae falait, a költő dalai is segítettek építeni, szent örömmel üdvözlí egykori tagjának, a nemzet nagy költőjének, Petőfi és Arany méltó társának, ez ércbe öntött szellemét.

Hazaszeretnek és virágoknak költője, fogadd kedvesen az akadémiának ez új koszoruját, fogadd kedvesen a virágokat, melyeket neked a hazaszeretet nyújt!

A *Kisfaludy-társaság* képviselőtem *Beöthy* Zsolt elnök, dr. *Alexander Bernát*, *Hegedűs* István és *Jakab Ödön* jelentek meg. Szónokuk *Beöthy* Zsolt, a magyar irodalom fényesen ragyogó csillaga volt, ki a következő gyönyörű beszédet mondotta:

Tisztelt ünneplő közönség!

Gömörmegye levegője szülte, ápolta a magyar legendát, hogy a nagy szív részese lehet az el nem porladás, a testi alakjában való fennmaradás csodájának. Krasznahorka őrzi, Tompa megénekelte a csodát. — Ime Gömör erkölcsi levegője is: kegyelete, halála ma e csodás kép hasonlóját állítja szemünk elé. Földi képe szerint föltámasztotta és ideállította a legnagyobb szellemet, kit hazájának adott. Halhatatlan szellem, a te dicsőségem nemzeti dicsőségünké lett s tekintetünk ma méltón és fennen ragyog e dicsőség fényében. És mégis mi, a Kisfaludy-Társaság küldöttei, egykori nagy barátainknak szerény utódai mely meghatottsággal állunk előtted. Szívünk köszönettel van tele. Köszönjük szeretetedet a nagy természet iránt, mely milliók és milliók szívében az igazság, hűség, vizsgatás és szeretet forrása lett, köszönjük szeretetedet a magyar nép iránt, melylyel a nemzeti egység, az új nemzetalkotás nagy építőmesterei közé sorakoztál. Köszönjük hitedet minden jóban, nemesben, szentben, melyet egymásra következő nemzedékek lelkébe oltogatsz. Köszönjük hitedet e nemzet erejében és jövőjében, mely lángelméd igéiben örök igazságot hat kételkedő és csüggedő szíveinkbe. A Kisfaludy-társaságtól kaptad első koszorudat. Mi koszorut hoztunk ma ugyanonnan; de nem az utolsó! Mert míg e föld magyar marad és míg e föld virágot terem: Tompa koszoruban nem lát fogyatkozást!

A *Petőfi-társaság* képviselőtemben egy sajnálatos félreértés következtében nem jelent meg senki, de a koszorut a talpazatra helyezték. — A *gömöri ev. ref. egyház* meggye küldöttei voltak: *Nagy* Pál esperes, *Farkas* Ábrahám, *Bornemisza* István, *Csabay* Pál, *Vattay* László, *Kupay* Dénes és *Osváth* Dániel. A koszorut szép szavak kíséretében *Nagy* Pál helyezte el.

A *sárospataki főiskola* képviselői voltak: *Novák* Lajos igazgató, dr. *Tüdös* István, dr. *Székelly* György, *Csontos* József és *Kiss* Elek. Az igazgató következő nagy szónoki lendülettel előadott beszédet mondotta:

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Nincs lesújtóbb, gyötrelmesebb érzése az édesanyának, mint mikor tapasztalja, hogy nagyra tartott, elhunyt fiának emléke csupán az ő szívében él, másokra nézve már végkép feledésbe merült. Keserűség tengere az ilyen anyai szív édes vizek nélkül, égő vulkánokkal; viharpusztított táj az ily anyai szív, kifosztva ékességeiből, vigasztalásból s helyettök az örökké borongó égen még csak szivárvány sem mosolyg engesztelésekképpen. Viszont felemelőbb, üdvadóbb érzelmek sincsen az édes anyának, mint ha tapasztalja, hogy elhunyt fiának emléke ezrek, milliók, egy nemzet szívében él és felette, mint az eget elsőrangu csillagai felett nincsen kioltó hatalma sem az ég, sem a föld forgó változásainak. Csillagtáboros menny az ily anyai szív, mely bár hűvös, de búbajos fénytengerben fürdik; holdsugáros, enyhe éj az ily szív, mely figyelmes csenddel hajlik rá a tájra s annak tükrében, fénylő, ezüstös vizekben nézi csillaggá lett fiát és hallgatja a ligetek róla zengő dalosait.

Egy ily édes anya érzelmeinek tolmácsa gyanánt szólalok meg e küldöttség élén e díszes és kegyeletes érzésekkel ünneplő seregben; megszólalok, mert küldönk, az édes anya szívére kötötte, hogy egyik dicsőült, hallhatatlan emlékü fiának nála való növekedéséről megemlékezzünk, hogy így ennek a visszaemlékezésnek a sugárai is szítsák azt a fényt, mely a hallhatatlanná lett fiut az elfogyhatatlan dicsőség hazájában s ezen az ünnepen körül sugározza. Ez a fiu nem más, mint az itt szobor-műben is halhatatlanított jeles költő, Tompa Mihály; az az édes anya pedig az ő édesanyja: a sárospataki főiskola. Mert ha hatalmas folyó a jelesnek élete: forrása, a kiindulás rá nézve szülő ugyan, de felnevelőjévé, igazi anyjává mégis az a tájék leszen, a mely a kezdetén keskeny, sekély eret széles és mely folyamagygyá, csevegő hajkait hullámos és örvényletes vízesté duzzasztja, beléje ömlesztvén valamennyi forrásának, patakjának és folyójának vizeit. Tompa Mihályt, e hatalmas folyót, Rimaszombat szülte; de az a hely, mely őt folyóvá növelte, Sárospatak. Bántó-e az Alma Mater eme dicsővése a szülőanyára? Óh nem, soha! Hiszen a nagyságnak legigazabb mértéke az, ha vele, mint sajátjukkal minél többen dicsékeszenek.

A pataki Alma Mater szeretettel ölelte keblére a nép fiát, a Rimaszombat szülte Tompa Mihályt, Rimaszombat szülőltében a dalnokságra küldött géniust. Dus emlí volt az Alma Maternek, a fiu meg mohó táplálkozó. Sejtette e a tápláló anya, hogy a 14 éves ifjában egy hatalmas, de még víznélküli folyammeder jött összekötetésbe az ő dus forrásaival? Mindegy! Az Alma Mater egyre ontotta, a fiu meg egyre itta az élő vizeket. Ime forrásai!

Első a gyönyörű tájék, egyik peremével a Hegyalja kupos, tüzes hegyeire támaszkodva, másik peremével a Bodrogközön át a tiszai sikkal ölelkezve össze. Rimaszombat és Igrizei tája tökéletesített másban. E tájék közepén a fensik szélére ült város lábainál a kanyargó szöke Bodrog, mely akkor még kétszer is összeömlaszté évenként hajbajt a Tiszával. Beláthatatlan tengerre árasztván a Bodrogköz hepehupás rétségeit, buja nádasait. Ehhez csak a Balaton melléke lenne fogható, ha az egész Somogy is Balaton lenne. A hegy, völgy, liget és fensik, a patak, ér, folyó, a tó és a tenger egyívű varázsolt világa volt az, változatos, kimeríthetetlen virullattal és állatvilággal, megragadó és elfelejthetetlen természeti tüneményekkel. No, ha ilyenekre éhezett az ifju lelke: dus asztalra talált a pataki tájban.

De volt egy másik tájék is, a mely már a lélek szeméi előtt tárult fel s ez a háromszázados mult nagy dicsőségével, nagy szenvedéseivel, de oly hagyományokkal, a melyeknek gyűjtő czime ez a pár szó: magyar nemzeti műveltség, magyar nemzeti szabadság. Nemesak édes ajku professzorok, néma kövek, méla romok prédikálják ott ezt, és a kőhalmoknak és a rejtekeknek vannak szellemeik és jelenéseik: hatalmas szellembajnokok, diadalmas és letiprott szabadsághősök, fejedelmi nők, fejedelmibb anyák társalkodnak ébren és álomban a multba mélyedt lélekkel. Ugy-e, hogy láttad ezeket, ugy-e, hogy téged is megbűvöltek, meghihlettek ezek lantos Tompa Mihály!

De im, egy harmadik forrás: a hamisítatlan nemzeti érzés és gondolkodás, a magyar világ- és életnézet eredeti nyilvánulásában. Ezer, ezerkétszáz magyar ifju egy rakáson, tulnyomóan abból a magyarságból, mely a felső Tisza mellékeit lakja Hevestől Máramarosig, Gömörtől a Szilágysáig, a honfoglaló, a kurucz magyarság tözsgyökeres ivadéka; köztük néhány főuri sarj, azután sok-sok a középnemesség jellegzetes fajtájából, a sok pap- és mesterfiu, gályarabok unokái s aztán a még romlatlan nép egyszerű fiait és ezek valamennyien egy testté, lélekke olvadva, mindenik csak testvér, pályatárs és barát, kiválóság csupán a szellemi és erkölcsi felsőbbiség: ime az eszményi társadalom, egyenlőség, szereteti, nemzeti alapon, ajkán csak magyar szó, magyar dal és magyar rege, szívében magyar önértet, magyar eszmények, magyar elszántság: ime egy gyökeresen magyar, gyökeresen népies kincses ház. Dúskálhatott benne a szellemed, te, a népies költészet uttörésére hivatott ifju Tompa Mihály.

Hát a magyar kálvinizmus puritán és mélyen vallásos szelleme, mely önfegyelméssel tesz urrá bennünket eszünk, szívünk mozdulási felett, önmagunkkal szabhatja ki önmagunkra a lelki és erkölcsi szabadság legbiztosabb határait! Innen, az önértet és mégis szerénység, innen a korlátatlanság és mégis megkötöttség, innen a felvilágosultság és mégis mély vallásosság e nyakas puritánok életében, jellemében. Hát ha ez a forrás is kellett még, ezt is magába szívhata a prófétaásra hivatott Tompa Mihály.

Aztán említhetném még többet is, különösen a főiskola intézményeiből. Említhetném az énekkart, melynek Tompa Mihály egyik legbuzgóbb tagja volt, — de minek, mikor ott az egész ifjuság egy daloló ifju nemzet! Említhetném a „Szépműegyletet“, az irodalmi téren próbálkozók első küzdőhelyét, melyben Tompa Mihály társai

közt mesterségig haladt, — de minek? — mikor az ily társulatok költői erőt, ihletet nem, csupán izmosodást, nemesbedést kölcsönöznek! Említhetném az ünnepkövet-ségi és nevelési intézményeket, mint a melyek közül az előbbi a csendes paplakok, a kedélyes, fesztelen kuriák, az ő eredeti népelet tipikus alakjaival, még idilli kedv-teléseivel, magyar erkölcselével büvöli a lelket, az utóbbi pedig a nép fiából már tudóssá lett ifjut avatja be a finomabb körök társaságába, — de minek? mikor ezek mégis csak egy derűs, csendes papi hajlék képét rajzolják oda eszményül az ifju Timótheusok szívébe, a mely kép a valóságban legfeljebb oda emelkedhetik, hogy valamely középszintábeli hajadonnak nyujt egyszerű, meleg otthont. Emlíkezhethetném, mondom, mindezeket, de itt az ideje, hogy végezzek s aztán a férfiuvá lett Tompa Mihály szintén ezt az eszményt valósitotta meg.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség! Im, ezeket a kincseket tárta ki egykor az Alma Mater fiának, Tompa Mihálynak; ezekkel számoltam én be a szülő anyának, Rimaszombat városának. Nem dicsekvés, számadás volt ez csak, hadd hallja e nemes város és vármegye, hadd hallja ez az ünneplő sereg s az egész nemzet, hogy micsoda források táplálták a növekvő költő szellemét az Alma Mater keblén. Vagy jó, hát még dicsekszem is, de dicsekvésem az a fiu, a ki hazánk jeles költőjévé az által nőtte ki magát, hogy ez élő vizeket is mind lelkébe szívta. Az Alma Mater dicsekvése fia dicsősége, és ha magáról is szól valmit, szólta azért, hogy a nemzet annál mélyebben megértse és még hivebben becsülje fia dicsőségét.

Ime, borúk után végre mégis szép szivárvány izezi át felettünk az eget. E szivárvány Tompa dicsősége, mely egyik szárnyával innen indult ki és a másik szárnyával Sárospatak felett lebeg. Ezen a ragyogó uton száll ide az Alma Mater lelke, leteszi a koszoruját hallhatatlan fia ércalakja előtt s aztán odaborul Rimaszombat és Gömörvármegye géniuszának keblére és mennyei üdvvel eltelve rebegi: örökké ragyogjon fiunk dicsősége! Ti pedig örökké legyetek megáldva!

A *budapesti újságírók egylete* nevében *Cziklay* Lajos alelnök nagy tetszés mellett szolt ekké:

„A Budapesti Újságírók Egyesületének megbízásából hozzuk a kegyelet adóját babér és pálmakoszoru képeben e város s általa Gömörmegye nagy fiának, a magyar nemzet dicső lantosának, Tompa Mihálynak. A sajtó munkásai, kik a magyar nemzet minden örömeinek és bánatának hirdetői s kiknek a balsors azt juttatja osztályrészül, hogy sokalkta többször kell az utóbbinak hirdetői lenniök, egész lelkesedéssel siettek a mai örömmünnepre, melyet egymaga Gömörmegye az ő lankadhatlan aldozatkétségével szerzett nemzetünknek. Mig ilyen városai és megyei lesznek nemzetünknek, Magyarország élni, gyarapodni és viragozni fog az idők teljég s hálás kegyelettel őrzi Gömörmegye nagy költőjének áldott emlékezetét. Ezt a szép ünnepélyt különben csak előünnep-ségnek tekintjük. A valódi ünnepség az ország fővárosában lesz, midőn a központi magyar sajtó felhívására a magyar nemzet ott állit szobrot Tompa Mihálynak s ott Petőfi Sándor, Arany János s Vörösmarty Mihály mindenben méltó társainak.“

Szavait lelkes éljenzés kísérte, mire az „Otthon“ koszoruját *Zilahi Kiss* Béla hírlapíró helyezte el. A *csizi, lénártfalvi* és *hanvai* egyházak koszoruját: *Dusza* János hanvai pap lelkes beszéd mellett tette a talpazatra. A *rimaszombati* egy. prot. főgimnáziumét a tanári kar élén: *Bodor* István igazg. lelkes és a következő szép szavak kíséretében helyezte el:

„A rimaszombati egyesült prot. főgimnázium nevében helyezünk e szoborra koszorut azon férfiu emlékének tiszteletére, kinek költeményeiből honszerelmet és lelkesedést, imáiból vallásosságot és megnyugvást, mindkettőtől erőt, reményt és önbizalmat merített a mult, meríthet a jelen és meríteni fog a jövő.“

A *salgótarjáni acél-gyár olvasó-egylete* nevében *Honti* Lajos és *Viczián* József jöttek elő. Előbbi lelkes beszéd után helyezte el a koszorut, *Perjéssy* Lajos verseczi tanár, a „Délvidék“ jelestollu szerkesztője a fekete-hegyi fürdőzők megőzítéséből szép szavak kíséretében tette le a koszorut. *Lukács* Géza vármegyei főjegyző a *Csizy* Jánosné szül. *Lévay* Irén és *Bényei* István, id. *Lévay* István helybeli iparos Tompa unokatestvére két fiával a család koszoruját helyezte el, mire *Bornemisza* László alispán a szobrot nagy figyelemmel hallgatott beszéd kíséretében gondozás végett átadta dr. *Kovács* László polgármesternek, ki azt következő beszéddel vette át és megkoszoruzta a város közönsége nevében:

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Feledhetetlen nap virradt Rimaszombat városára a mai nappal, a mikor nagy szülőltének kegyelettel őrzött emléket ércben megörökítve falai között bírhatja.

Boldog örömmézt két az ünneplő közönség keblében a művésziesen hű szobor láttára, mely után már oly rég epedve vágyott.

De csalódnék az, ki azt hinné, hogy az arezokon sugárzó öröm azon hitből fakad, hogy a kemény s az idő vas fogával is daczolni tudó érc nélkül a nagy költői triász egyik kimagasló tagjának, Tompa Mihálynak emléket mulandóság fenyegetné!

Nem! A nagy szellem alkotott magának emléket műveiben, ércnél maradandóbbat!

A boldogító s az arezokon sugárzó öröm valódi forrása azon tudat, hogy a szülőföld szereti édes gyermekét s kegyelettel gondol reá s hogy a költő lelkéből fakadt virágok megtermék gyümölcsüket az utódokban.

Az örömmézt nyomán két a hálaérzet mindazok iránt, kik ezt a dicső napot teljesedésbe menni s a kegyelet érzését a mai ünnepélyl kifejezésre juttatni segítettek.

Forró köszönetet mondok azért azoknak, kik egykoron megpendíték a Tompa-szobor eszméjét, kik továbbá a magasztos terv kivitelében erkölcsi vagy anyagi erővel hozzájárultak, — köszönet a művésznek s mindazoknak, kik a mai ünnepély fényét megjelenésükkel emelték.

Végezetül azon hitben, — hogy mindazok eselkedete, — kik a Tompa-szobor létesítése érdekében bármit is tettek, — legszebb jutalmát önmagában bírja, — örömmel teszek eleget a nagyságos Alispán ur, mint a szoborbizottság elnöke felhívásának s azon igéret kifejezése mellett, hogy ezen szobor Rimaszombat város legdrágább kincsét fogja mindig képezni, — azt a városi képviselő-testület megbízásából a város gondozása és tulajdonába átveszem s a város közönsége kegyelete kifejezésül megkoszoruzom.

Végül a dalárdá elnökelt a Szózatot, melyet kaplap levéve s állva hallgatott s együtt énekelt a dalárdával az ünneplő közönség, mely szünni nem akaró, lelkes éljenzésben és ovációban részesítette még *Holló Barnabás* szobrász-művészt.

Az ünnepély után *Andrássy* László fényképész és *Harmaczy* Loránd kiváló amateur fotografus a szobor körül csoportfélfelvételt eszközölt.

A minden részében szép leleplezési ünnepély alatt nem történt semmi baj; a legnagyobb rend uralkodott s azért méltán megilleti az elismerés *Komáromy* István h. parancsnok vezetése alatt kivonult tűzoltóságot és a tanáraik vezetése alatt kivonult főgimn. ifjuságot.

* Dr. K.

A szoborra letett koszorúk feliratai:

1. Gömör-Kishont t. e. vármegye közönsége, 1902. június 4. Tompa Mihálynak. (Buzérvörös és sárga szalag, arany felirat.)

2. A magyar tudományos akadémia, Tompa Mihály emlékének. (Nemzeti színű szalag.)

3. A Kisfaludy-társaság, Tompa Mihály emlékének. (Piros szalag.)

4. A gömői ev. ref. egyházmegye, Tompa Mihálynak. (Fehér szalag.)

5. A Petőfi-társaság, Tompa Mihálynak. (Fehér szalag.)

6. A sárospataki főiskola, Tompa Mihálynak. (Nemzeti színű szalag.)

7. A budapesti újságírók egyesülete Tompa Mihálynak. (Nemzeti színű szalag.)

8. Az „Otthon“ írók és hírlapírók köre, Tompa Mihály dicsőségének. (Piros színű szalag.)

9. A hanvai, eszri, lényárdtalvai ev. ref. egyház, Tompa Mihálynak. (Fehér szalag.)

10. A rimaszombati egy. prot. főgimnázium, Tompa Mihály emlékének. (Nemzeti színű szalag.)

11. A salgótarjáni acélgyári olvasó-egylet, a halhatatlan költőnek. (Nemzeti színű szalag.)

12. A feketehegyi fürdő közönsége, Tompa Mihálynak. (Nemzeti színű szalag.)

13. Lévay István és családja, nagynevű rokonuk emlékünnepére. (Fehér szalag.)

14. Hálás emléktől, Irén. (Lila színű szalag.)

15. Nefejejtset emlékének, Borostyánt az érdemének. (Égszínű szalag.)

16. Egy kegyeletes tisztelője, virágregék költőjének. (Nemzeti színű szalag.)

17. Rimaszombat r. t. város közönsége, halhatatlan nagy szülőttének. (Kék és fehér szalag.)

A bankett.

Az ünnepély után a Széchenyi-kertben 350 teretű bankett volt, melyen diszes hölgyközönség is résztvett s a hangulat igazán lelkes és emelkedett volt, amit leginkább annak lehet köszönni, hogy az italok, melyeket a rendezőség igen szerencsésen szerzett be — kitűnőek voltak. Régen nem láttunk közebed alkalmával olyan pompás hangulatot, melyet még az ebéd hiányossága sem volt képes csökkenteni. Mert sajnos — az ebédre nem nyilatkozhatunk dicsérettel, s a kiszolgálás is igen fogyatékos volt. Az volt a szerencse, hogy — a drága pénzen étkezők, — kiknek jó ellátása érdekében a fáradhatlan és buzgó ebédrendező bizottság *Lukács Géza* elnöke alatt mindent lehetőleg elkövetett — italokkal kárpótlották.

A hangulat oly lelkes volt, hogy a felszólalók alig mondhatták el pohárköszöntőiket, melyek sorát *Hámos László* főispán nyitotta meg, poharat emelve koronás királyunkra. Utána csakhamar felemelkedett *Bornemisza László* alispán, s szépen átgondolt, ékes szavakkal előadott tószóban éltette a vendégeket.

Majd *Lukács Géza* vármegyei főjegyző mondta el következő hatásos pohárköszöntőjét.

Mélyen tisztelt ünneplő közönség!

Halhatatlan költők: Tompa Mihály szobrának leleplezési ünnepélyén — bár nem áldott meg az isteni kegyelem költői lelkülettel, — bizonyos költői ihlet uralja valomat. Képzetemben egy parkban találok magamat, egy gondozott parkban, honnan hiányzik minden gyom, s a hol feltaláljuk mindazt, a mi szemünknek kedves, s a mi szívünk feldobog, a miken gondolatunk megnyugszik s a melyek lelkesedéssel töltenek el!

Ott látom a nyájas pázsit szegélyében a szemet gyönyörködtető nefejejtset, a bujkáló szerény ibolyát, a nap hevében sütkérező delikét, az égő szerelmet, a csobogó patak vizére szomjas halvány liliomot s a pompás rózsákat, Tompánknak megénekelt kedves jó virágait; ott találok a jámbor cserjéket, a fagyalt, a jázsmint; megragadják figyelmemet a hasznos hajtó jávor, a cser, a délezeg fenyő, az egekbe törő czedrus, s mindezeket uralja a viharral dacoló sudar százados tölgy büszke koronájával a park kellős közepén.

Vélem hallani a tölgy biztató szózatát a kedves virányokhoz: ha a nap heve eltikkaszt, jöjjetek enyhe árnyat adó lombjaim körébe, s felüdültek; a mint bátorítja a cserjéket nemes hivatásuk teljesítésére; fennen hangoztassa a haszonfáknak: „Minden pálya dicső, ha belőle hazádra derül fény“, örömtelten szemléli a karcsu fenyőt, mely ifjú kora daczára, megelőzi növésben a többi fát; szeretettel öleli keblére s vigasztalja a czedrust, mely azon siránkozik, hogy az egek boltozatát még mindig nem érte el!

S e kedves park mindenki otthonosa bizva-bizik és megnyugszik az ősta beszédén, mert tudják, hogy a tölgy viharban edzett s az életbölcsesség birtokában van.

A park büszkeségét bölcsőjében homlokukon csokolta a muzsa; ifjú korában már ott láttuk a tettek mezején, hol az ország sorsát intézték, láttuk a nagy napok idején a kedves haza szolgálatában, melynek bérezein majdan hontalanul bujdosok... Megmutatta, miként kell a haza ifjait kötelességérzetre, a hazáért élni s halni kész szeretetre tanítani, miként kell egy büszke vármegyét nehéz viszonyok közt bölcsen vezetni, s hogy még nagyobb legyen: miként kell a magas polcot, a hatalom forrását elhagyva, visszatérni a muzsához s honfitársainak esendes munkásságával még több jó szolgálatot tenni.

Sziveink bálványá, hölgyeim! atyámfiai, férfiak! ragadjuk fel poharainkat s egyhangú lelkesedéssel kiáltunk: a koszorus költőt, Borsodvármegye, — nem... az egész ország büszkeségét, s szívben mindannyiunknak édes testvérét, a ki szíves hívó szavunkra tán még szívesebben jött körünkbe: Lévay Józsefet a magyarok Istene sokáig éltesse!

Az ünneplő *Lévay* József erre ekkép válaszolt:

Bár a folytonos nagy zaj miatt keveset hallott a Lukács Géza szép pohárköszöntőjéből, de a szívélyes és lelkes ovációt látja és hallja s ezért hálás köszönetet mond, majd így folytatja: „Mikor a mai lélekemelő ünnepélyen a koszorúk halmazát és az összeresegletiek jókívánatait láttam és hallottam, meggyőződtem arról, hogy ma itt nem egy felekezet, nem egy társadalmi réteg, de kisebb körben maga az egész magyar nemzet ünnepel. S ez ünnep fényét s jelentőségét akaruk emelni az által, hogy a költő nagy érdemeit méltatva, a magyar tudományos akadémia is megjelent itt általunk a maga koszorújával. Szerencsésnek érzem magamat, hogy e pillanatokban nekem is alkalma nyílt néhány törekény hanggal járulni az ő dicsőítéséhez s felujtani lelkemben életének és feledhetlen barátságának emlékeit, melynek oltárára most már talán utolsó tömjénemet hintetgetem.

Nem lehet az ő élete folyását mély megindulás nélkül szemlélni. Elégiai hangulat vesz erőt rajtunk s megujulnak előttünk a regeszéri képek a költő sorsáról, a ki a föld elosztásakor későn érkezve, mit sem kapott a földi javakból egyebet az istenek azon engedélyénél, hogy mindig szabadon emelkedhetik az égiekhez, a kik ott fenn aranycsészéből nektárral itatják; vagy eszünkbe jut a költőt ábrázoló fülémüle is, mely mint mondják, akkor dalol legszebben, ha kalitját sötét lepellel borítják be.

De távol sem szándékom ez önmagam emésztő élet gyötrelmeit csak röpke vonásokkal is földidézni ez alkalommal. Vidám tekintet és örömjaj illik mai ünnepünkhöz. Derült arccal forduljon költőnk alakja felé a szeretet, melyről maga dalolta, hogy „erősb az, mint a halál“. Hangoztassuk nevét és érdemét büszkeséggel s hálával a gondviselés iránt, mely őt nekünk ajándékozta s mely a porba hullott kicsi mustármagot üdítő árnyas terepélyfává növelte számunkra. Mert Tompa költészete nem fölszínesen csillámló játéka a képzeletnek. Maga egy igazi szép valóság az, telve az érzelmek és eszmék fenkölt szárnyalásával s mélységével, a forró hazaszeretet tüzével, tiszta és feddhetlen, vérünkbeli való, egészen a miénk.

Harmincz négy év óta nyugszik a hanvai sírboltban. Kegyeletes kézzel ápolott virágok mondanak ott neki folyvást méla regét. Szellemit képét gyönyörködve szenteli műveiben a nemzet; látható földi alakját most idézte élénk tartós érzében a szülőföld szeretete. Itt fogad ő bennünket kedves otthonában s ha érezajaka szólani tudna, hangos örömet tolmácsolná a fölött, hogy holta után is itt nyert állandó lakást édes övéi között. Mert valóban nemcsak helyes, de óhajtható is az, hogy ne csak a főváros legyen az az egyetlen pantheon, melyben nagyjaink emlékét, szobraikat és képeiket elhelyezzük. Emeljük és őrizzük azokat szerte a vidéken is, hol ama jelesek születtek, éltek, munkáltak, honnan fényt árasztottak a hazára. Ott már a környezet, a táj, sőt maga a levegő emelni fogja emlékek hatását s némán is hirdetői és példái lesznek a honfitársaknak és érdemeknek a haza távolabbi köreiben: Így hirdetik saját vidékükön *Kazinczy* és *Kölcsey*, *Csokonai* és *Berzsenyi* és a *Kisfaludyak*.

Lelkesedve üdvözljük azért Tompa szobrát szülővárosában. Itt lesz az, legyen is, nemzedékről-nemzedékre ébresztője s ébrentartója azon magasztos eszméknek és érzelmeknek, melyek műveiből sugárzanak reánk. Hirdesse a költő dicsőségét, de hirdesse azzal együtt Gömör-Kishontvármegye lelkes közönségének azt a hazafit nagy érdemét is, mely szerint a nemzet szélesebb köreinek részvétele nélkül egymaga így dicsőítette meg a nemzet költőjének emlékét. Nemcsak bölcsőt, lakhelyet és sirt adott neki, hanem külső alakjának tartós életet is.

E nemes vármegye közönségének, mely hagyományosan táplálja szívében a haza és szabadság szeretetét, különösen a vármegye élén álló két érdemes vezérférfiának: *Hámos László* főispán és *Bornemisza László* alispán uraknak tolmácsolom a magyar tudományos akadémia, a magyar költészet, a magyar irodalom hálás elismerését és köszönetét. Az ő boldogságukért emelem poharamat. Isten őket sokáig éltesse!

A következő szónok *Kupay* Dénes vályi lelkész volt, ki *Kun* Bertalan püspököt éltette lelkes szavakkal. Majd dr. *Kovács* László polgármester köszöntötte fel *Holló* Barnabást ekkép:

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Kik a nagy költő, Tompa Mihály emlék-szobra leleplezési ünnepélyére mai napon itt egybegyűltünk, — bizonyára mindannyian meritettünk már ama tiszta forrásból, mely az ő nagy lelkéből oly dusan fakadt fel, — vagy kerestük az enyhülést az oly dusan illatozó olajág üdítő árnyékában!

Eme tiszta forrás élvezete, vagy az enyhülés keresése közepette azonban meg kellett elégednünk azon boldogsággal, mit a lelki gyönyörűség élvezete nyújtott, de nem élvezhettük azon boldogságot, — melyben része van annak, — ki eme búbajos forrásból ihlettséget nyer s a minden földit felülmuló lelki gyönyörűséget, művésziileg, — vagyis a valóság égi mását művészi formában kifejezésre is tudja juttatni.

Az ünneplő közönség a kegyelet adóját róttá le a mai nap a haza pihenő nagy lantosa, vármegyénk és

városunk halhatatlan szülőtte emléke iránt ékes bár, de elrepülő szóval, vagy az emlékezés hervadó symbolumával, — de mennyivel nagyobb és fenségesebb annak a kegyelete, — ki a virágregék búbajos világából művészi lélekkel megalkotja a virágregék költőjének marandó emlékét úgy, hogy őt, a nagy költőt, a jószágost, — a szelidet lelki szemünk elé képzelve hisszük és valljuk, — hogy nem más, egyedül csak ilyen lehetett.

Epen azért, ha e művész fokozottan érzi is azon boldogságot, melyet a kegyelet lerovásakor mi érzünk, — megérdemli, mert olyat nyújtott művében, a minőt vártunk és reméltünk.

Közönljük azt neki s viszonzásul kívánjuk, — hogy legyen még sokszor, nagyon sokszor része azon boldogságban, melyet a művészi siker nyújt, legyen lelkében az ihlettségnek állandó otthona, — melyen építve, a lángész találékonyaságával s a mindent leküzdő erő hatalmával gyarapítsa a mesterművek sorozatát.

Isten éltesse a művészt, *Holló* Barnabást!

Azután megindult a tósztok árja: *Csabay* Pál balogi lelkész azokat éltette, kik a szobor létesítéséhez az első anyagi áldozatokkal járultak s ezek közül kiemeli *S. Szabó* Józsefet, őt lelkes szavakkal köszönti fel. — *Komjáthy* István zsiپی lelkész a rimaszombati koszorus dalárdáért emelte poharát. — *Mihalik* Dezső hercegi uradalmi ügyész a hölgyeket köszöntötte fel talpraesett tósztkban. — *Szuhay* Benedek kápolnai lelkész a szobor létesítése érdekében megindult mozgalom hét kezdeményezőjének nevében Gömörvármegye felvirágzásáért emelt poharat. — Még *Bornemisza* László alispán *Holló* Barnabást köszöntötte fel, ki aztán az ünnepély rendezőségért üritette poharát, — *Benyo* Béla a lelkészeket éltette; mire *Farkas* Ábrahám kérte a közönséget, hogy *Négyessy* Lászlót az Akadémia képviselőjét hallgassa meg figyelemmel.

Erre *Négyessy* általános figyelem között emelkedett föl, tárczájából egy fűszálat vevén elő. Virágot keresett — ugymond — egy siron, de csak fűvet talált. Letépett egy szálat intó jelül, hogy ez figyelmeztesse őt egy nagy kötelességre, egy nagy adósságra, melylyel egy félreis-mert nagy művész emlékének e nemzet tartozik. Most még jeltelen a *Ferenczy* István, a nagy, az első magyar művész-szobrász sirja, virág helyett csak gyom lepte el: de ő hiszi, de ő bizik benne, hogy nemesak ez a város, nemesak ez a megye — mely ime a Tompa szobrának felállításával megmutatta kegyeletét nagy szülőttei iránt, — hanem az egész nemzet rövid idő alatt le fogja róni tartozását a lánglelkű hazafi, az ihletett művész emléke iránt. Ő hiszi, sőt tudja, hogy nemsokára már virágot fog szedhetni a *Ferenczy* sirjáról! E reményében és a mai szép ünnep hatása alatt Rimaszombat város és Gömörvármegye hazafias és lelkes közönségének jólétére üritette poharát.

*

A délutáni vonattal a fővárosi vendégek csaknem mind hazautaztak, s a vasuti állomáson a fogadó és elszállásoló bizottság részéről megjelent dr. *Kármán* Aladár előtt úgy ók, mint a másnap délelőtt elutazott vendégek a legnagyobb elismerésüket és köszönetüket fejezték ki a lelkes és szíves fogadtatásért és a lépten-nyomon tapasztalt figyelemért, kérve őt, hogy a rendezőség előtt is tolmácsolja a távozók köszönetét, kik a legkellemesebb benyomásokkal utaztak el Rimaszombatból.

Táncmulatság.

A fiatalok mulatsága voltaképen az esti 6 órakor kezdődött táncmulatsággal vette kezdetét. Teljesen megtelt a nagy fedett táncszínhely, részint a banketten résztvevő hölgyek, részint pedig kizárólag ez esti táncmulatságra kijövő illusztris közönséggel olyannyira, hogy táncolni is alig volt lehetséges. Esti 10 óráig maradt együtt a tánczó közönség, amidőn a társaság egy része a „Három Rózsa“ vendéglő nagytermébe vonult be s folytatta mulatságát kivilágos kiviradtig, a legjobb ke— és hangulat mellett. Négyest 46 pár tánczolta. — Elismerés illeti az egész rendezőséget, *Ragályi* István élén, ki fáradságot nem kímélve törekedett a mulatság sikerén. — A zenét úgy az ismerkedési estélyen, mint a diszebédén, valamint a táncmulatságon is vármegyénk elsőrangú s közkedvelségnek örvendő *Oláh Gyula* 14 tagból álló zenekara szolgáltatta, általános közmegeledés és elismerés mellett.

*

A szép lefolyású ünnepélyhez néhány szóban reflexiókat is kell fűznünk:

A ki a viszonyokat ösmeri, tudja azt is, hogy az ünnepségre magánosok — eltekintve a halhatatlan költő még életben levő néhány rokonától, barátjától, Rimaszombat r. t. város két diszpolgárától (dr. *Wlassics* és báró *Fejérváry*) s egyház főhatóságainak képviselőitől, — meghíva nem lettek, de nem hívtak meg továbbá csakis az országos irodalmi és hírlapírói társaságok, a sárospataki kollégium, a gömői ev. ref. egyházmegye, utóbbi kettő az ünneplő költővel való egyéni viszonyaira tekintettel.

Nem veheti tehát senki mellőzésnek, ha személyére meghívást nem kapott; nem különösen, ha figyelembe vesszük, hogy az ünnepélynek országos jelentőséget sem a város, sem a vármegye nyújtani nem kívánt, s nem, ha meggondoljuk, hogy az ünnepély keretét az anyagiak mérve is korlátokhoz kívánta fűzni.

Sajnálattal értesültünk arról is, hogy az ünnepélyen résztvettek közül némelyek nehezteléssel távoztak. Erre csak azt jegyezzük meg, hogy alig képzelhető oly ünne-

pély, melyen minden igény teljes kielégítést nyert volna. Tény, hogy a rendező-bizottság minden tagja szívről s lélekkel igyekezett kedves vendégeinknek szerény fész-
künköt otthonossá tenni, s ha mégis történt valami, a mely kivánni valót hagyott volna, úgy ez csak az emberi jótulajdonok fogyatékosságának, de semmi esetre sem szándékosságnak a terhére irandó.

Baksay István ünneplése.

... Bizony könnyezett ott mindenki! Nemesak az a jóságos arezu, koros uri asszony, az ő hűséges, ifjú menyasszonya, a kivel évek előtt tartá *aranylakodalmát*; nemesak az a körje gyűlt szép családi kör: könnyek, a megilletődés nyomán önként felszökkenő könnyek toltak ott mindnyájunk szemébe, a kik csak megjelenhettünk abban a jánosi-utczai egyszerű és mégis nagyon boldog, esendes házban, melyben *Baksay István* kir. tanácsos, a mi örökifjú nesztorunk lakik.

De hát hogyisne könnyeztünk volna?! Hisz' az, a mit mi szerencsések, ott a nagy *Tompa-ünnep* reggelén láttunk, a mit mi kevesen ott és akkor hallottunk: az oly ritka és oly megható jelenete volt ennek a rohanó és rövid emberi életnek, hogy mélyen megilletődött, szívünknek megkönnyebbülést szereztek azok a feltörő örömkönnnyek...

Olyan volt az és olyanok a szereplői, hogy az újabb középiskolai reformok és nyugdíjtörvények mellett talán soha többé nem is ismétlődhetik! Nagy idők, nagy emberek mesés emlékeként fognak róla *regélni* csupán.

Mert ugyan ki mer még bizni is abban, hogy látni fog egy olyan élőképét, a melynek közepén áll egy a megindulástól reszkető 83 éves középiskolai tanár, a ki felszázados tanári jubileuma után is tanított még s csak nemrégien vonult nyugalomba, de úgy, hogy teljes testi és lelki frisséggel még ma is dolgozik.

Ki reméli, hogy látni fogja azt, hogy egy ily galambosz professzor előtt megjelenik az országos középiskolai tanáregyesületnek egy olyan küldöttsége, mint az volt, melynek vezetője, elnöke egy *Beöthy Zsolt*, tagjai: *Alexander Bernát*, *Hegedüs István*, *Négyessy László*, tudományos életünknek, közoktatásügyünknek, költészetünknek ilyen szellemóriái. Köröttük csoportosultak a helybeli egyesült protest. főgimnázium igazgató választmányának képviselőiben *Kubinyi Aladár* elnök, *Molnár József* és az egész tanárikar.

Az ünnepelt oldalán pedig már szintén nyugalmat élvező kiváló bajtársai: *Fábrý János* és *Zachar Gusztáv*. Jobbra-balra az öreg uron esüggő, szerető rokonság és távolabb, a könnyeken át is mosolygó, boldog feleség!

... Nos, ugyebár, ritka és megható jelenet, szép élőkép volt az?!

Hát még az a mély bensőséggel elmondott szép beszéd, melyet őszinte tisztelet, igaz szeretet sugallt! S a melyben *Beöthy* előadta, hogy őt és társait az orsz. középisk. egyesület küldte ide; hogy nagy tiszteletük jeléül, szeretetük zálogául, a magyar nemzeti nevelés és tanítás terén kifejtett felszázados fáradozatlan és sikeres munkásságának elismerésül neki, az ősz, a szeretett nesztornak az egyesület kitüntető díszoklevelét átadják. „Szerény oklevél“ ez, — ugymond — de mégis a legnagyobb, melyet az egyesület nyujthat kitüntető elismerésül a nagy nemzeti munkáért, hálából az egyesület iránt folyvást tanusított és tettekben nyilvánított szereteteért meleg érdeklődéséért!

Nem is csoda, hogy könnyek perogtak le az arcán, nem is csoda, hogy reszketett a hangja is, midőn nem e szívből jött üdvözlőre válaszolt a mi kedves „Pista bácsink“.

Amint halásan megköszönte nagyjaink megjelenését, szerény házának ily fényes megtisztelését; midőn áldást és sikert kívánt az országos tanár-egyesületnek, a főg. ig. választmányának, a tanári karnak további áldásos működésükhöz; de kívánt midőn azt emlegette, hogy ő úgy érzi már magát, — mint a végezeljához közeledő vándor, a kinek már nem sok ideje, kevés dolga van hátra: bizony könnyeztünk mi mindannyian!

Pedig lelkes éljenzéssel tiltakoztunk a lemondó hang ellen, pedig örvendezett a lelkünk a szép kitüntetés fölött!

S a mint mi ott és akkor kevesen, mi szerencsések igaz szívből, igaz érzéssel kívántuk neki (a 48-as asszuval töltött pohárkák összekoczeztatása, összeesendülése közben) tudjuk, érezzük, hogy most velünk együtt az ő ismerőseinek, tisztelőinek, jó barátainak egész táborra kívánja buzgón; kívánja lelkesen, hogy a jó Isten *Baksay Istvánt* még sokáig éltesse; még sokáig tartsa meg nekünk, tartsa meg a közjónak! —ő.

A fehér-kereszt egyesület közgyűlése.

A gömörmezei fehér-kereszt egyesület folyó hó 3-án rendkívüli közgyűlést tartott Bornemisza Lászlóné és Hámos László elnöksége alatt.

Bornemisza Lászlóné elnöknő üdvözlö a megjelenteket szívélyes szavakkal és megnyitotta a közgyűlést s előadta a rendkívüli közgyűlés jelentőségét úgy a városra, mint a vármegye érdekeire is.

Hámos László főispán bejelenti, miszerint a fehér kereszt-egyesülettől a gyermekvédelem ügyét a m. kir. kormány óhajtván átvenni, kérdést tett a belügyi kormánytól, hogy vajon mi fog történni az itteni gyermekmenhelylyel. — A m. kir. belügyminiszter kijelentette, hogy kész a gyermek-menházat kezelésbe átvenni és annak céljaira egy 50000 korona költséggel építendő menházat felállítani, kikötvé azt, hogy az építéshez szükséges telket Rimaszombat város adja. — Főispán bejelenti, miszerint úgy értesült, hogy a város kész is a kellő telket a régi temetőben kiadni. — Szükségesnek látja, hogy a kormányval az átadás részleteinek elintézése végett az elnökség egy bizottsággal küldessék ki.

A közgyűlés köszönetet mond a főispán elnöknek a menház érdekében kifejtett tevékenységéért, a mely által a város és vármegye érdekei egyaránt hathatós kielégítést nyernek.

Bornemisza László alispán konstatálja, hogy a gyermek-menház ügyét és a lelenczek védelmét az állam vevén át, szükséges, hogy megállapíttassák, hogy mi lesz

tehát a jövőre az egyesület feladata és kér e részben felvilágosítást dr. Löcherer Tamás igazgatótól, ki kifejti, hogy a követendő irány tekintetében a központi fehér-kereszt egyesülettől kell várni az utbaigazítást, és legnagyobb meglepetésére még eddig ezt az egyesület meg nem kapta. Hisz azonban, hogy meg fogja tenni, sőt igazgató e részben fel is fogja hívni a központi egyesület elnökségét. — Addig is az egyesület maga is foglalkozni fog a működési irányokkal és az elveket, miket az egyesület jónak lát, elő fogja terjeszteni a központnak.

Hámos László főispán szükségesnek tartja, hogy jelenleg a felett határozzon a közgyűlés, hogy hajlandó-e átadni a menházat, s miután e részben már nyilatkozott, s most egyidőre ezen kérdés végleges lebonyolítása képezi a feladatot. Reá fog térhetni még az egyesület működési törekvéseinek új irányaira is.

Bornemisza László kéri, hogy a kiküldendő bizottság teljhatalmat kapjon, a mit a közgyűlés meg is ad.

Fábrý János kéri, hogy a bizottság teljes erővel járjon el, mert Losonez minden erővel el akarja az intézményt kaparni.

Elnöknő ajánlja, hogy a bizottságba kiküldessenek: *Hámos* László főispán elnök, *Bornemisza* László alispán, *Dr. Löcherer* Tamás, *Dr. Kovács* László polgármester és — *Hámos* László főispán indítványára még — *Dr. Szeless* Ödön titkár, akik megbiztatnak, hogy Budapesten a kormányval a szerződést megkössék.

Felolvastatik a temesvári fehér-kereszt egyesület átirata, a mely kifejti azon feladatokat, a melyek a fehér-kereszt egyesületnek maradnak a lelenczházak államosítása után.

Kifejti az emlékirat, hogy lesznek a gyermekvédelem körül oly mellékezők, a melyek még mindig társadalmi feladatot fognak képezni, a mely feladatokban egyesülve a testvéregyesületek, a fehér-kereszt egyesület még mindig kiváló hazafias működést fejthet ki. Követendő célokkul lesznek kitűzendők a dajkaságba adott gyermekek testi és lelki állapota feletti felügyelet, ingyenes jogvédelmet nyujtani az elhagyott anyáknak az apasági keresetekben, a gyermekeknek sterilizált tejjel való ellátása, gyermek- és csecsemő-kórház létesítése.

A közgyűlés az átiratot tudomásul veszi, de határozni csakis az összes főkérgyletek közös tanácskozása és a központtal való megállapodások után lehet csak majd.

Bornemisza Lászlóné szép szavakkal köszöni meg a szíves közreműködést a fontos ügy letárgyalásánál, és kéri a további meleg érdeklődést is, a mihez *Hámos* László főispán is hozzájárul.

A közgyűlés lelkes és emelkedett hangulatban osztott szét azon tudatban, hogy a rimaszombati gyermekmenhelyet sikerült pár év alatt hatalmas, nagy intézménnyé fejleszteni.

Nem mulaszthatjuk el e helyütt az igaz elismerés nyilvánítását a tisztikarnak, névleg a legmagasabb jöteknyságtól áthatott buzgó elnöknő *Bornemisza* Lászlóné, a kormány hatalmas támogatását és bizalmát bíró *Hámos* László főispán elnök, *Kern* Adolfné, dr. *Löcherer* Tamás igazgató, dr. *Szeless* Ödön titkár és *Komáromy* István jegyző iránt, kik az egyesület alakulásától mindvégig tisztviselői voltak az egyesületnek, és a gyermekmenház létesülése és nagy intézménnyé fejlődése tekintetében szép érdemeket szereztek és ezzel városunknak új és életrevaló intézményt szereztek a város anyagi megterhelése nélkül.

Meghívó.

A helybeli egyesült prot. főgimnáziumban az évzáró vizsgák a következő sorrendben lesznek:

Junius 11. szerdán d. e. 7—12-ig I—VI. osztály. vallás.

Junius 12. esütörtökön reggeli 7 órától VII. oszt. magyar, görög-pótló, német. — VI. oszt. magyar, görög-pótló, természetrajz. — II. oszt. számtan, mértan. I. oszt. magyar, földrajz.

Junius 13. pénteken V. oszt. német, görög. — IV. oszt. történet, természetrajz. — II. oszt. latin, földrajz. — I. oszt. számtan, mértan.

Junius 14. szombaton VII. oszt. földrajz, természet. — VI. oszt. német, latin, görög. — V. oszt. magyar, görög-pótló. — IV. oszt. magyar, német. — III. oszt. számtan, mértan.

Junius 15. vasárnap d. u. 5 órakor. I—VII. oszt. d. u. 3—6-ig tornavizsga az intézet udvarán.

Junius 16. hétfőn VII. oszt. latin, görög. — VI. oszt. történet, számtan. — V. oszt. számtan. — IV. oszt. latin. — II. oszt. magyar, természetrajz.

Junius 17. kedden VII. oszt. számtan, geometria. — V. oszt. történet, természetrajz. — IV. oszt. számtan, mértan. — III. oszt. magyar, történet.

Junius 18. szerdán V. oszt. latin, görög. — III. oszt. latin, német, földrajz. — I. oszt. latin, természetrajz.

Junius 20. d. e. 9 órakor a tanév ünnepélyes bezárása s a magántanulók írásbeli vizsgája.

Junius 21. A magántanulók szóbeli vizsgája.

Junius 25—28. Szóbeli érettségi vizsga.

Ezen vizsgákra iskolánk mélyen tisztelt pártfogóit, a nevelésügy őszinte barátait tisztelettel meghívom.

Rimaszombat, 1902. június 1.

Bodor István, igazgató.

Hirek és vegyesek.

Lapunk mai száma a lefolyt nagyszabású szoborleleplezési ünnepélynek teljes és hű képét nyujtja, s olvasóinknak is kedves szolgálatot véltünk tenni akkor, mikor a szép beszédek sok utánjárással megszereztük és közreadjuk mai hat oldalra terjedő rendkívüli számban.

József főherceg Gömörben. *József* főherceg f. hó 4-én és 5-én Miskolcra idözött, hol a honvédség felett szakos szemléjét tartotta. A nemesszű főhercegnének eszébe jutott, hogy nem messze van Miskolcra Várgede, hol az ő régi kapitánya az öreg *Szabó* László éli jól megérdemelt nyugalmas napjait, — kiadta tehát a parancsot, hogy az utitervet akként állapítsák meg, hogy ő folyó hó 5-én az öreg *Szabó* kapitánynál Várgedén ebédelhesen, de a legszigorubb inkognitóban, mert a mikor egy igazi magyaros vendég látogatást óhajt tenni, akkor nem barátja az ünnepségeknek.

Nagy titokban tartották a fenséges ur jövetelét, de bizony azt azért sokan megjátszották s siettek is a koros, de még mindig ifjú főherceget látni és éltetni. — Tegnap a déli vonattal érkezett Miskolcra egyenesen Várgedére, hol ifj. *Szabó* László az öreg bajtársnak fia, *Kubinyi* Aladár kir. törvényszéki elnök, *Osváth* Dániel főszolgabíró, *Madarassy* Iván szolgabíró, a vidékről egy pár ur és Várgede község szorgalmas, becsületes pór népe fogadta. — Ohajtották látni az öreg *Palatinus* Jósikát, ki a magyarokat annyira szereti, hogy még pipában is csak a magyar dohányt szívja s asztalán legszivesebben látja az igazi magyaros gulyást és a jó tokajit. — Csalódtak azonban a jó várgedeiek, mert ők a honvédség legvittebb fővezérét már egy öreg bácsinak képelték, ki csak a fővezéri sátorból parancsol, ellenkezőleg, a vonat megérkezésekor oly könnyen ugrott le a kocsiából, mint egy 20 éves hadnagyocska s bizony Isten bármely várgedei menyecskeinek megakadhatott rajta a szeme. Suttogtak is a háttérben az asszony népek, egyik a természet, a másik az atilláját, a harmadik — különösen a gyermekek — aranyos sarkantyúját nézték, de legtöbb a magyarosan és merészen kifestett bajuszát, a mely jóságos arcának oly katonás komolyságot kölcsönöz. — Kisértevel, a mely *Braun* vezérkari alvezéres és báró *Vécsey* huszárkapitányból állott, nem sokkal idözött, hanem rögtön kocsiába ült s addig maradt míg egy fényképező hirtelen lekapta őket. — Mire a faluba behajtottak, már párolgott öreg barátja asztalán a jó magyaros leves s a rövid, de izletes ebédet a legkellemesebben, a legegyszerűbb beszélgetés között költötte el Várgedén. — Meg kellett neki mutogatni a parkot, annak minden egyes lugását, a gazdasági udvart, a csikókat, szóval mindazt, mi falun érdekelheti az embert, öreg barátját *Szabó* kapitányt a legnagyobb gyöngésséggel kérdezgette állapota felől, elmesélték a régi idők kedves emlékeit, mikor még a verbunkot együtt járták, kezdetben kapitány urnak czimezte, később csak így szólította: „Ön, barátom“, végül az öreg urat még meg is tegette, a mi a magyarnak legmarkánsabb jellemvonása. Igen megnyerte a fenséges ur rokonszenvét *Kubinyi* Aladár törvényszéki elnökünknek kellemes, lebilincselő modora, s azzal igyekezett figyelmét viszonzni, hogy egy pár jó zamatos adomát is elmesélt. — Öreg barátját azzal bucsuzott el, hogy nem utólag van Várgedén, csakhogy tudja merre van az ut, máskor is el fog jönni. — Az esteli 6 órasi vonattal utazott tovább Budapest felé, a kis megállóhelyen megjelentek tiszteletére kik délben a fogadásnál és *Görgey* m. államvasuti üzletvezető, a füleki állomás derek, figyelmes főnökével. *Görgey* szép virágcsokrot nyujtott el neki, kivel kezelt fogott és hosszasan beszélgetett. — Erdekes epizód is történt, a mely azt bizonyítja, hogy a fenséges ur igen sokra becsüli az érdemekben megöregedett embereket. Az öreg *Kelemen* bácsi, kit állomásfőnöknek csufolnak, fölrakta összes ércdemrendeit, mit a fenséges ur megpillantván, az öregre magához szólította s kikérdezte hol volt katoná és mióta szolgál a vasutnál. Kis idő múlva berobogott a vonat mit maga *Görgey* vezetett Fülekig, a főherceget meg egyszer szívélyes bucsut mondott s a közönség éljenzése között szállott be a kocsi. Katonás tisztelegéssel állott a kocsi ablakánál mindaddig, míg a vonat látható volt, a midőn az eltűnt a közönséget bizonyos izgatottság fogta el, hogy az igazi magyar főherceget ismét mikor láthatja. — Hozza Isten mielőbb vármegyénkbe!

Siremléket Ferenczynek!

Az első magyar szobrász, az uttörő, a kit a művészi ihlet mellett a legnemesebb érzés lelkesített: a minden idegent kiküszöbölni vágyó féltékeny sovinszta nemzeti érzés: jeltelen sirban fekszik. Nagy iskolákban járt, Bécsben, Firenzében; oly nagy mesterektől tanult, mintegy *Canova* volt. S mikor telve ihlettel, művészi gyakorlattal hazajött: erőt vett rajta a legerősebb hevület: mindent magyarul a magyarnak! Nemesak a művészi eszme, nemesak a gondolat, hanem annak kifejezője: a kő és a márvány is a magyar föld terméke legyen! 1840. táján művészeti czélokra megfelelő magyar márvány? Bizony merész, bizony elérhetetlen kívánság volt ez! O a forrongó, izzó nemzeti érzésű szobrász: *Ferenczy* István megpróbálta ezt. Megpróbálta. Nekiment a lehetetlennek és — bukni kellett. Szemben találkozott a művészi czélok iránt teljesen közömbös nagy közönséggel. Nem értették meg, teljesen félreismerték! S midőn egyszerű deszkából épült műterme, a benne levő remek alkotások egy részével is a lángok martaléka lett: elbucszott elkeseredésében a műzsától, félretette vésőjét. A halál valóságos megváltás volt a mellőzött művészre. Halotti csend honolt 1856-ban a hazában. Ilyen eszbenbent tették őt el a rimaszombati sírkertben; nem állítottak felbe semmit. Belepte a fű, belepte a moh. — Ézt a sirt akarták látni a *Tompa-ünnep*en megjelent nagyjaink. Bizony kevesen tudták s ma is kevesen tudják városunkból, hogy hol van e még mindig jeltelen sir. Ott van a régi temetőben a kaputól jobbra 15—20 lépésre. Egy gyalogut épen rajta megy keresztül. Vele szemben legközelebbi rokonainak fekete vas siremléke áll. A *Ferenczy* sírját csak az anyatermeszet öltözteti minden évben zöldbe: sűrű perje fedi. Ehhez a sírhoz vezette professorunk *Fábrý* János az Akadémia és a Kisfaludy-Társaság nagynevű kiküldötteit. — A közömbösség, a kegyeletlenség láttán mélyen megdöbbsztek. *Beöthy* lekápván kalapját így kiáltott föl: „Nagy szellem! Adjon neked az Eg hálásabb nemzedéket, kegyeletesebb utódokat!“ — Erről a sírről tépte le titokban *Négyesy* azt a fűszálat, melyről a diszlakomán azt a szép felköszöntőt mondta. — *Alexander*, *Hegedüs*, *Jakab* Ödön: bizony elsomorodtak mind! — S elszomorodtunk mi is, a kik e sírről édes-keveset tudtunk eddigelé. Arcunkba a szégyenérzet pirja szökött, éreztük és érezzük most is, hogy nagy adósság terheli lelkünket, melynek a nagy művész emlékéhez méltó lerovása iránt lapunk legközelebbi számában közöljük a szerkesztőség tervét és a nagyközönséghez intézendő felhívásunkat. Hisszük és reméljük, hogy fáradozásunk nem lesz meddő, nem lesz eredménytelen!

A napi sajtó elismerésre méltó szép figyelemre méltatta s valóban sok és nagy részletességgel tárgyalta a mi körünkben lefolyt szép *Tompa* szobor ünnepélyt. Nem hiába volt a rendező-bizottság fáradozása, hogy a fővárosi írókat minél nagyobb számmal meghívják, azok eljöttek s hozzájuk méltó módon, irodalmi színvonalon álló czikkekből referálták el az országnak ünnepélyünk

lefolyását. Így például: a „Magyarország“ *Jakab Ödön* — az ünnepélyünkön is megjelent — koszorus költőnek tollából vezérezikket hoz; a „Magyar Szó“ szintén vezérezikket foglalokzik vele s felvetette az eszmét, hogy országos gyűjtés folytán Budapesten is állíttassék szobor Tompának; a „Budapesti Hírlap“ *Zilahi Kiss Béla* tollából, „Pesti Hírlap“, „Egyetértés“, „Magyarország“, „Magyar Nemzet“ mind valamennyi a legteljesebb és leg- részletesebb képét nyújtották az ünnepélynek.

Tompa Mihályról. Az ünnepély alkalmából közéletünk egyik nagytiszteletben álló alakjától, „balog- völgyi“ kedves munkatársunktól megkaptuk Szemere Mik- lósnak Tompához Ragályi Pálnénál irt verses meghívóját, melyben — még 1848. előtt — Zubogyra hívja a költ-őt ekkép:

„Ahol az én utam elfogy
Ott van Zubogy.
Elfogyott már az én utam,
Jöjjön ide Mihály uram.
Jöjjön ide szaporán.

Pegazus helyt a gebéket
Azért küldöm ily korán,
Most jöhet, hisz' péntek a nap
Csak szombaton készül a pap
Vasárnapra.

De hat napon nem az ég
Gondol csak a feleségre
Meg a csapra!

Jöjjön hát Mihály barátom,
Hisz' tudja, hogy alig várom.
Hogyha nem jön: ördög vigye!
Ezzel levellem bezárom.

Szemere Miklós.

Még egy apróságot is megirt a mi munkatársunk: „Egyszer egy kis társaságban beszélgettünk az irodalom- ról. Szóba jött az is, kinek melyik költemény tetszik leg- jobban. Miska bácsi, ki igen jó hangulatban volt, egyszer csak megszólal: „No hat én is megmondom a magam véleményét, hogy nekem mi imponált legjobban. Az egyik egy népdal, a melyik ekként szól: „Garibaldi kas- zát lopott, Részarkantyt csináltatott.“ A másikat pedig egy kalendáriumban olvastam, ez meg így hangzik: „András béres minden este Jutkát a kapuban leste. De az urfi is kereste, Megis leste minden este. Ez a dolog nem jól feste. András nem jött el több este. „No hal- játok ilyet, nem tudnék írni!“ mondá Tompa.

Vármegei múzeumunkat is felkeresték a Tompa-szobor leleplezésére megjelent jeleink. Így a többi között *Alexander Bernát*, *Hegedűs István* és *Né- gyassy László* egyetemi tanárok s a magyar tudományos akademia és a Kisfaludy-társaság képviselői nagy érdek- lődéssel hallgatták meg muzeumunk tudós igazgatójának *Fabry János* nyug. főgym. tanárnak magyarázatait. Az ő kalauzólása mellett végig nézték az összes osztályokat és a szakzerű beosztás és elrendezés felett teljes elismer- süket fejezték ki. — Vajha most már a mi közönség-ünk is megismerkednék az ott 5 teremben elhelyezett gazdag emlékekkel és gyűjteményekkel! — Minden ér- deklődőt szívesen fogadnak és bárkinek is készséggel nyújtanak ott felvilágosítást!

Léghajó vonult el f. hó 5-én 1 és 2 óra között délután Rimaszombat és Gömörháó között, mely 1 óra és 45 perczkor Lukovistye községnél a falubeliek segé- lyével sértetlenül leszállott. A léghajó utasai ifj. *Tolnay Lajos* a magyar Aero Club I. osztályu kapitánya, *Kral Sándor* főhadnagy a magyar Aero Club II. osztályu ka- pitánya és *Vojnich Oszkar* voltak; a felszállást a magyar Aero Club rendezte, a nemzetközi Aero Clubbal egyet- értően, midőn is tolyó hó 5-én az összes európai légha- jós egyletek rendeztek ily felszállást. — Az indulás Budapestről reggel 8 órakor történt s így tehát Luko- vistyéig 5 és 3/4 óra alatt tette meg az utat, meglehető- s alacsony 3000 lábnyi magasan uszva a légáramlattal. A bátor léghajóutazók még az nap az esti vonattal Rima- szombathól Budapestre utaztak.

Elemi iskola majálisa. Az állami elemi isko- lák növendékeinek majálisa f. hó 5-én ment végbe a szabadkai erdőben. Az ifjuság a tantestület vezetése és a

Rákóczy induló hangjai mellett reggel 8 órakor indult ki a leányiskolából, honnan először a Tompa-szoborhoz ment s azt virágokkal meghintette. A kivonulás e kedves epiz- zód után történt, nagy melegben, de szép napos időben. E jó idő ki is tartott egész délután 5 óráig s minden jelen volt kedélye felvillanyozódott a legjobb mulatság reményétől; sajnos azonban, hogy a tavalyi zápor újra kezdődött s pár negyedóra alatt eláztatta a tánczhelyet is, az elemőzsiát is, de a jó kedvet is. Hiába volt ott a fedett helyiség. Óriási tolongás és rekedt levegő volt benne. Tánczolni pedig ez új helyiségben mindaddig nem lesz lehetséges, míg vagy ki nem deszkázzák vagy sárga földdel ki nem tapasztják. A kirándult társaság este 7 óra után kezdett oszladozni, de azért még sokan kint mulattak a késő estéli órákig.

Kongresszus. A nemrégiben Budapesten tartott II-ik országos gyógyszerési kongresszuson vármegyénk gyógyszerészei szép számmal jelentek meg, s élénk ér- deklődéssel vettek részt a tárgyaláson. Ott voltak: *Dedinszky Gyula* (Nagyroce), *Deutsch Miksa* (Csetnek), *Fekete Nándor* (Putnok), *Lamos Lajos* (Rimaszécs), *Muraközi Gyula* (Ratkó), *Pösch Aladár* (Rozsnyó), *Thomka László* (Nyustya), *Tirscher Szilárd* (Dobsina) és *Urszinyi Zsigmond* (Tornallya).

Nyári táncmulatság. A rimaszombati polgári olvasókör 1902. évi június hó 15-én délután 4 órakor tartja a „Széchenyi“-kert fedett tánczhelyiségében ez idei első táncmulatságát házalapja javára 1 korona belépti-dij mellett.

A kisdedek mulatsága. A rimaszombati kisdedő-intezet javára 1902-ik évi június hó 22-ik napján tartja nyári mulatságát a Széchenyi kertben, mely- ben az intézeti kisdedek szavallása, társasjátéka és tánc- mulatsága fog a pártoló közönségnek élvezetet nyújtani. Belépti-dij személyenkint 40 fillér. — Kezdete délután 3 órakor. — Esős vagy más alkalmatlan idő esetében a mulatság a következő vasárnapra fog halasztatni.

Öngyilkossági kísérlet. A helybeli főgimn. egyik 6-ik osztályba járó növendéke: *L. P. f. hó 6-án* reggel öngyilkossági szándékból forgó-pisztolylyal löbe lötte magát. Tettének oka ismeretlen. Ősupán annyit le- hetett megtudni, hogy már régóta készült hozzá. Ere- ten gyerek eretlen tette az egész és mégis megdöböntő, csupán annyi a megnyugtató benne, hogy az illető nem a helybeli főgimnázium neveltje, mert csak a mult évben került ide. Nem halt meg, de sérülése súlyos. Beszálli- tották a kórházba.

A kiadó üzenete.

Két nyiltéri közlemény a lap mai számából térszűke miatt kimaradt. A beküldők szives türelmét kérjük. Jövő számban kiadjuk.

HOLLÓSY JÓZSEF

első és legrégibb

temetkező-vállalata

RIMASZOMBATBAN.

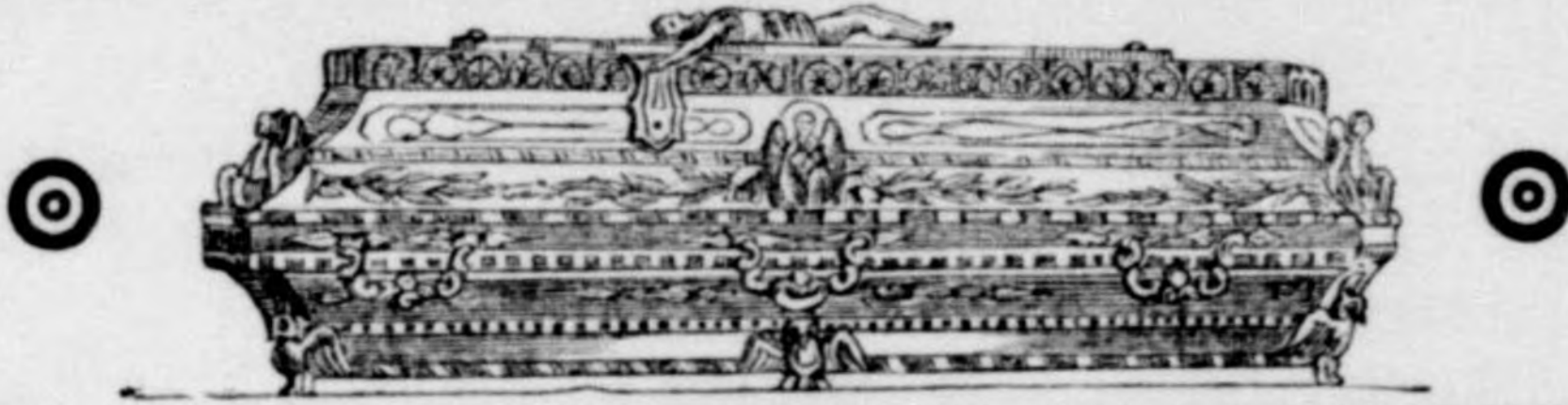
Érc- és fakoporsók gyári bizományi raktára.

Butorkereskedés, asztalos műhely.

Losonci-utca 21. és Kossuth Lajos-u. 19. sz. saját házában.

Alapított 1864.

Alapított 1864.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű helybeli és vidéki közön- ség tudomására, hogy az 1864. évtől fennálló **temetkező- vállalatomban** ez idő szerint az **ország legelső gyárainak érc- és fakoporsó** készítményeit **birom raktáron bizományba**.

Halálozások alkalmával a szomorodott felek **raktáram- ban a szükséges összes kellékeket**, különféle minő- ségben és választékban — mérsékelt áron — **fellelhetik**; van raktáron mindenféle alaku és nagyságu, díszes és egy- szerű **érc- és fakoporsó, szemfedő, lepedő, fej- párna és fejdísz, harisnya és czipő, gyertya** a ravatal körül és az egyházi személyek részére, **sirkoszorú, koszorúszalag** különféle szélesség és színben, **mű- és díszvirág** a koporsó és halottas szoba díszítéséhez stb. stb.

Tartok **halottas kocsikat** egyenruhás szolgaszemély- zettel.

Továbbá ajánlkozom halottkémi jelentés kieszköz- lésére, sírhely kiásatására, harangoztatás, halottas szobának és környékének feketével való bevonására és díszítésére, gyász- jelentések készítésére és szétküldésére, az egyházi személyeknek a végtisztesség megadására való felkérésére stb.

Bútorokból nagy raktárt tartok folyton, itt a leg- egyszerűbbtől a legdivatosabb tárgyak is megtalálhatók és min- den jutányos áron; igen **alkalmas vásárlás meny- asszonyi berendezkedésre**.

Épületi asztalos munkák bárminő kivételben, a legjobb anyagból **műhelyemben szintén készül**.

Szolgálatkészégemet és raktáram nagy választékát a n. é. közönség jóakarataiba ajánlva, vagyok

kiváló tisztelettel

HOLLÓSY JÓZSEF,

temetésrendező, bútor- és épületasztalos.

16—*

FLEISCHER és TÁRSA

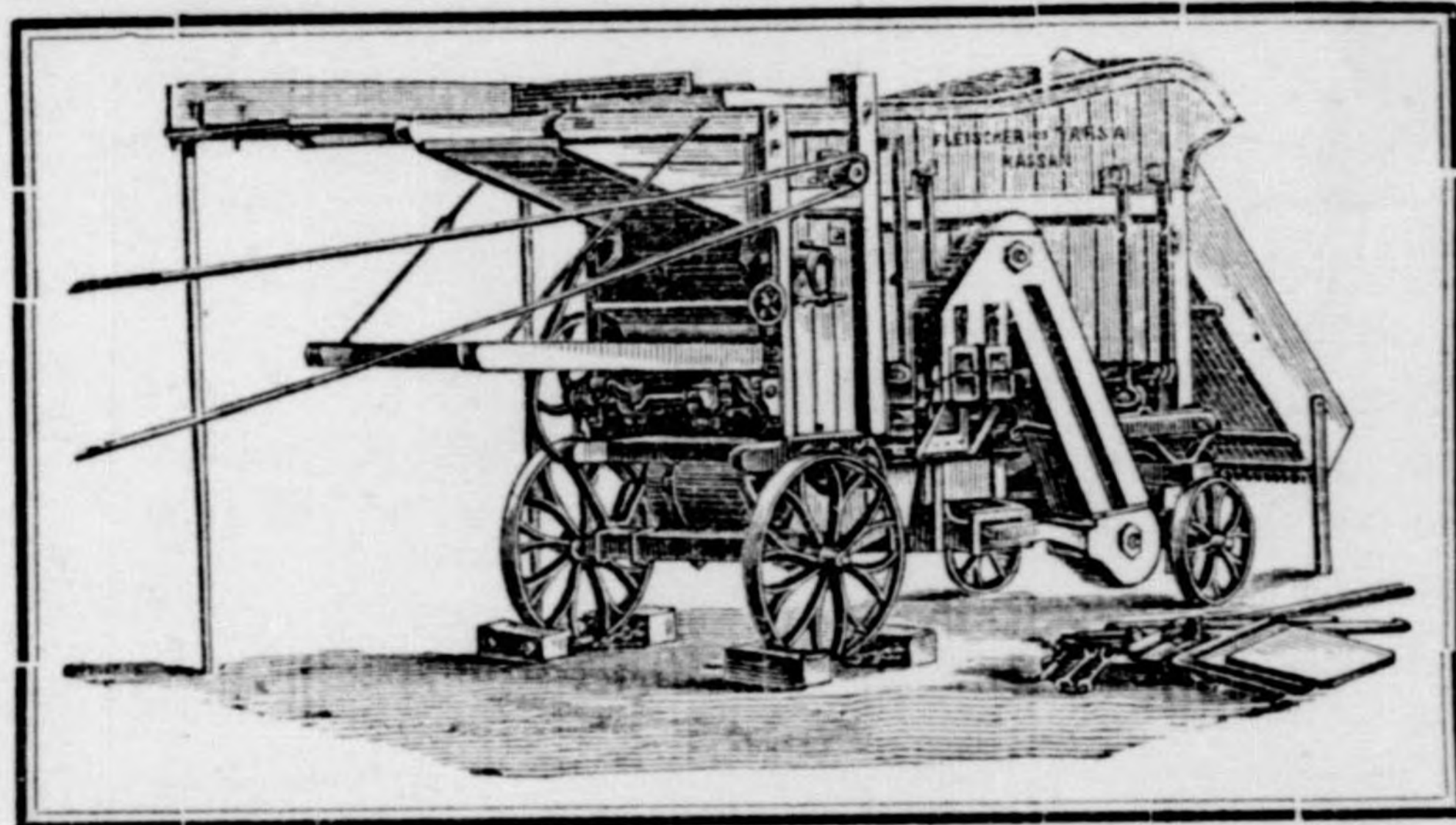
Gépgyára és vasöntődéje Kassán, Vám-utca 11. szám.

Ajánlja a t. gazdaközönségnek a legújabb tapasztalatok szemmelartásával czél szerűen s gondosan gyártott jőhírnevű gépeit a **nyári idényre**, nevezetesen:

Cséplőkészleteit könnyű járással jár- gány vagy gőzmozdony általi hajtásra.

Kézi cséplőgépeit, járgányhajtásra is alkalmazva, szalmarazói készülékekkel vagy anél- kül. **Backer- és magtár-rostait**, továbbá mindennemű **szivattyukat, gőzgépeket és gőzkazánokat, szeszgyár-beren- dezéseket**, m. p.: **Henze-főzők, kavaró készülékek, malata- és burgonya- zúzókat, malomberendezéseket** stb.

Gépgyárunk gyártmányainak **jelentékeny készletét tartjuk állandóan**. **Gazdasági gépeink képes, valamint öntődének gyártmányai árjegyzékét ingyen és bérmentve küldjük.**

RÁBELY MIKLÓS

KÖNYVNYOMDÁJA RIMASZOMBAT, Pokorágyi-utca 1. sz.

Ajánlja a legújabb rendszerű gépekkel felszerelt, modern berendezésű könyv- nyomdáját minden e szakba vágó mun- kák gyors, pontos és izlésteljes kivi- telére a legjutányo- sabb árak mellett.

Iskoláknak: oklevelek, értesítők, bizonyítványok és kimutatások.

Ügyvédeknek: intő-levelek, kérvények és keresetek, meghatalmazások, díjjegyzékek, kötvények, szerződések, óvások, levélpapírok, stb.

Pénzintézeteknek: alapszabályok, értékpapírok, részvények és szelvény- ivec, betéti könyvecskék, üzleti könyvek, mérlegszámlák, stb.

Kereskedőknek és iparvállalatoknak: körlevelek, árjegyzékek, számlák, üzleti könyvek, czimkék és rágcedulák, intőlevelek, levélpapírok és borítékok czégnomással, czimkártyák, üzleti jelentések, levelező-lapok, stb.

Falragaszok, hirdetésmények, műsorok, étlapok, eljegyzési és esketési érte- sítők, meghívók, tánczrendek, gyászjelentések, névjegyek, stb. elvállaltatnak.